

**Ketabton.com**

نوم : سارہ بادونہ  
لیکوال : اسداللہ غضنفر  
خپرونډوی : د ناهید کتاب خپرولو مؤسسہ  
د خپرونو نومره : ۱  
چاپ کال : ۱۳۷۱  
چاپ ځای : شرکت پریس لاهور  
چاپ شمیر : زر ټوکه

# ساره بادونه

( د لنډو كيسو مجموعہ )



اسد الله غضنفر

۱۳۷۱ لمريز

## ٲرون

د خدای بڅښلي موليټنا  
عبدالرحمن ٲوڅي په ٲه ٲوڅو څي  
درست عمر يي د وطن او  
وطنوالو په خدمت ٲه ٲه  
شو او په ٲه ٲه ٲه ٲه  
ٲه ٲه ٲه ٲه ٲه ٲه  
حال کښي ساه ورکړه .

اسدالله غضنفر

# فهرست

---

سریزه	۱
خوک داسی نه کوی	۲
هغه سپین شی	۳
نهه بجی	۴
اشنا قبرونه	۵
د لیوه سر	۶
راز	۷
ساره بادونه	۸
د مور غم	۹
تیبته	۱۰
دوه ورونه	۱۱
ستیدنه	۱۲

# بِسْمِ اللَّهِ الرَّكْمَنِ الرَّكِيمِ

## سريزه

اسدالله غضنفر د افغانستان د جهاد او مقاومت د ادبياتو يوه اشنا خيره ده . سره له دې چې د افغانستان د مقاومت په ادبياتو كښې د شعر په پرتله د داستاني ادبياتو اړخ د كميت له پلوه كمزورى و ، خو په هغو كسانو كښې چې زموږ د مقاومت د ادب د داستاني اړخ د غنا له پاره يې بنسټيزې هلې ځلې كړې دي ، په دغو كسانو كښې د اسدالله غضنفر نوم په لومړنيو كسانو كښې راځي .

« ساره بادونه » د سناغلي غضنفر د لنډو كيسو لومړنى چاپي مجموعه ده ، دغه كيسې د



کمونستانو او دروس د سنکيلاک په وړاندي د افغانستان د مقاوم ملت د مبارزو او جگړو ، د دغو مبارزو په تودو شيبو کښې د را لويو شويو نسلونو او کرکټرونو ، د هجرت د چاپيريال د بيلا بيلو اړخونو او دا ډول د ځينو نورو پيښو په اړه موضوعات په داستاني څوټي کښې رانغاړل شوي دي . په دغو کيسو کښې د جهادي کرکټرونو رواني اړخونو ته دقيقه پاملرنه شوې ده او دا هغه هڅې دي چې زموږ د مقاومت په ادبياتو کښې يا هيڅ پاملرنه نه ورته کيزي او يا ډيره لږه په پام کښې ساتل کيزي .

د اسدالله غضنفر « ساره بادونه » د ناهيد کتاب خپرولو مؤسسې ، له خوا خپريزي او داسې خو د کتاب خپرولو د دغې مؤسسې د لومړني خپريدونکي کتاب وياړ هم د دغې داستاني مجموعې په برخه کيزي .

ناهيد د هيواد اتله لور ، د روس د يرغلگرو په وړاندي د افغاني مقاومت لومړنۍ شهیده خور او د شملي د شهادت په څنگ کښې د پروني د پت او غيرت سياله ده .

« د ناهيد کتاب خپرولو مؤسسه » د آثارو د خپرولو له پاره هيڅ ډول مادي امکانات نه لري يواځې د يوې سپيڅلې افغاني او اسلامي جذبې او دافغانستان له فرهنگ او ادبياتو سره د مينې وټولې دې کارته هڅولې يو . زموږ ټوله هڅه به دا وي چې که وکولای شو د لومړي کتاب د خرڅلاو

ټه لاري د دويم كتاب د خپروټو ټه پاره مټي  
 راونغاړلي شو ، په دې لاره كښې د نوري هيڅ ډول  
 گټې تمه نه لرو ، دا ځكه چې زموږ په چاپيريال  
 كښې د كتاب ټه لاري گټې وټي نشته ، دلته د گټو  
 لاري چاري نوري دي . خو اميد دي د گرانو  
 هيوادوالو مينه او خلوص راسره وي او موږ  
 وكولاى شو چې ټه « ساره بادونه » وروسته نور  
 چاپ ته چمتو اثار هم خپاره كړو .

په درنښت



## خوك داسې نه كوي

دا خوومه مياشت وه چې نه كلي حال احوال نه وء ورته راغلي . خورا خپه او پریشانه وء. پخوا به په يوه - يوه نيمه مياشت كښې د كور - كلي نه حالته خبريده، خو دا ځل يې انتظار اوږد شو . چې ورځ به تيريده انديښنه يې سيوا كيده . ده تر بورچ پورته نه يوه ټيكدار سره كار كاوه، ټيكدار د سړك پخول اجاره كړي وواو ده ورته غټ كاني ماتول او وړول . ټيكدار د ورځې شپاړلس روپۍ تنخوا ورکوته . لمر تيز و . تيز لمر او د كانو تاو يې رنگ تك تور كړی و . ټيكدار پرې مهربان

و. کار نه په عذاباوه خو دا چې نه ډیره وخته را-  
هیسې ورته د کور حال نه و را غلی نو ډیر  
مضطرب او پریشان و .

په "پېښور-تورخم" سرک باندې هره ورځ  
بیشمیره موټران ځي راځي . ده به پېښور ته  
تلونکي ټول موټران کتل او دهغو موټرانوبه یې تر  
پایه پورې څارنه کوته چې د افغانانو به ور ښکاره  
شول .

شپې ورځې همداسې تیریدې ، نه چا ورته  
احوال راوړ او نه یې د لویې لارې په موټرانو کې  
پیژندوي کسان تر سترگو شول .

د زمري میاشت راغله . د دوي نه ولایته د  
ختکیو لارې را ورسیدې او چې پر لاره به تیریدې  
نو خوتک به یې پر ځمکه کیښود کار به یې  
پریښود او په شیبو شیبو به یې موټر ته سترگې  
نیولې وې . عجیبه دا وه چې په دا هومره موټرانو  
کې یې شناخته سړی تر نظر تیر نه شو . د موټر  
شمال به پر مخ څپیره ورکړه او د لارې نه دورو او  
گردونو سره د څربوزو یو ځای شوي بوی به د  
تخیل په نیلي سپور کړ . نه غرونو ، دریابونو ،  
الوتکو ، توپونو او ټینګونو به ورتیر شو او د کلي  
د پوتلن سرک په غاړې به د خپل کور دروازي ته  
ورسیده . . . مور به څو څو ځله په تندي ښکل کړ ،  
پلار به یې یوې پریښوده او په منډه منډه به نه  
کروندو راغی ، د خور به یې نه ډیرې خوښحالی  
سترگو ته اوسنکې ودریدې او کوچیني ورور به په



داسې حال کې چې په بیره بیره به یې د مور شیدې رودلې ، نا آشنا میلمه ته په حیرت کتل ... بیا به یې په خیالونو کې یواځینې ورور ته کره وړه جوړ کړل ، په غیر کې به یې ټینګ کړ او مچکې به یې ځینې واخیستلې ... چې د ټیکدار به ورته پام شول نو دده خواته به ورغی ، وبه یې توخل او د رڼو سترگو له خوبه به یې را وپس کړ .

ده به ډیر ځله کار په نیمایي کې پرېښود ، خو رویی به یې په جیب کې واچولې ، ښار ته به لاړ او هورې به یې د خپلې سیمې مساپر لټول .

هیچا هم سم احوال نه درلود . د یوچا بل چا له خبرو تش دومره معلومه شوه چې په پسرلي کې د دوی کلي ته قوه راغلي او د لارې پر غاړه یې دوه کورونه پښتې کړي دي . دې خبرې دده اندېښنه لا زیاته کړه ، ځکه چې ددوی کور د سړک پر غاړه و . دا دوه کورونه به کوم - کوم وو؟ دا هغه پوښتنه وه چې دده لټول ذهن یې تسخیر کړی و ، خو ځواب یې ځکه گران و چې ددوی له کلي څو ک راغلي نه وو او نورو خلکو دده پلار نه پېژانده .

دا چې ولې ددوی له کلي خټکي نه وو راوړل شوي ، هم لاجوابه پوښتنه وه . ځینو به یوڅه ویل او ځینو به بل څه .

یوه ورځ یوه مصروف سوداگر په اوږه لاس ورکېښود ورته ویې ویل :

ورور کیه ! هر څوک په خپلو خوڼو کې ډوب دي ، خپله غریبي دي کوه که څوک شناخته راغلل خپله

به احوال در کړي . نور نومۀ خان په عذابوه او مه نور .  
 اکثر پوښتيدليو به له خپله فکړه خواب را وويست :  
 سربکال اوبه لږې وې ، ممکن هلته خټکي نه وي شوي .  
 — ملخ ډير پيدا شوي ، ستاسې کار به يې وران کړي وي .  
 — لارې ډيرې گډې وډې دي ، خوځ په اسانه نه راځي .  
 — روسانو کښتونه خراب کړل ...

ددوی د سيمې مهاجر په بلوچستان او زاهدان  
 کې اوسيدل، کله ناکله به يې زړه وغوښتل چې کار  
 پرېزدي ، پيسې په پور ومومي او کوټې ته ولاړ  
 شي، خو بيا به د نن سبا په تمه منتظر پاتې شو .  
 گرمي ورو ورو کمه شوه ، خو دده غم لږ نه شو .  
 دی لا د خواب په لټه کې و . يوه ورځ ټيکه دار وويل :  
 په هفته نيمه کې به که خدای کول د کاهو ماتولو  
 کار ختم شي .

نور مزدوران د اينده ورځو په فکر کې شول خو دی  
 بل فکر ته وزگار نه و . دې لوی غم له ورو غمونو  
 فارغ کړی و . د ټيکدار د کار ختميدنې ته لا دوه  
 ورځې پاته وې چې مازديگر مهال د " زيرې " نه بار  
 يو موټر دده مخې ته تير شو . د زيرې موټر حاجي  
 تورگل ورياد کړ . هغه به هم هر منی پېښور ته  
 زيره راوړه . د حاجي د ليدو اميد يې زړه ته لاره  
 وموندله . ډير بې صبره شو او له ټيکداره يې اجازه  
 وغوښتله . هغه وموسيده او ورته ويلي ويل :  
 بچيه ! کار په نيمايي کې مه پرېرده ، زما کار خو بل  
 خوځ هم کولی شي ، مگر دا تا ته بده ده ، دا به  
 دې عادت شي .



ده خُواب ورکړ :

صیب ! تبه مې ده .

هغه دده د لاس نبض وکوت ، ویې خندل او ویې ویل :

خوښه دې ، زه ستا دپاره وایم .

او بیا یې یو لښکون ورکړ . ده د کور کلي د احوال

اخیستلو دپاره ډیر ځله رخصت غوښتی و نو ځکه

یې دا دروغ وویل ، خو دروغو داسې وشرماوه چې

پورته یې نه شوای کتلی ، لس رویی یې جیب ته

کړې او بې سلامه بې کلامه د " بورډ " خواته رهي شو .

ټیکدار پسې غږ وکړ :

وا هلکه ! کابلیه ! دې خوا وگوره ! خو ده د بیرته

کتلو قدرت نه درلود هغه ور پسې ولاړ شو راگیر یې

کړ او ورته یې وویل :

بچیه ! زه خود چا حق نه شم خوړلی ، هن دا دوه

رویې نورې هم وانه .

دی مخ په بورډ روان و ، که څه هم دده هغوی ته

شا وه خو داسې احساس یې کاوه چې د کار ټول

ملگري ده ته گوري او ورپسې خاندې .

د لمر سترگې له خیبره افغانستان ته کتل چې بورډ

ته ورسید په لمر او خیبر یې یو ځغلنده نظر واچاوه

او بیا په بس کې سپور شو .

له بسه په " کابلی " کې کوز شو . د زیرې سوداگر

یې په لس پنځلس منته کې وموندل او حاجي تورگل

هم دده له اټکل سره سم پېښورته راغلی و .

حاجي له اصله ددوی کلیوال و خو لس پنځه لس

کاله پخوا یې ښار ته کډه کړې وه او دکلي نوی

زلميان يې نه پيژندل ، مگر ده سنه پيژاند . حاجي يې په يوه کافي کې وموند او وروسته له روغبره يې ځان ور معرفي کړ .

حاجي پياده ته وويل چې يو بل چای راوړي او بيا يې له ده څخه د کار روزگار پوښتنې وکړي . ده ژر ژر ځوابونه ورکړل او د خپلو پوښتنو د کولو وخت يې ومونده ، خو نه پوهيده چې له کومه ځايه يې شروع کړي . د ښارگو کورونو سوال اصلي سوال و خو جرات يې ونه کړ ، د منفي ځواب د اوريدنې توان يې نه درلود ، خاموش پاتې شو . سوداگر پته خو له و . ده د سوداگر سترگو ته کتل او هغه د پيالې په مينځ کې د چايو ډکي ته ، څه وخت نور هم تير شو ، بې صبره شو او پوښتنې يې شروع کړې :

— د کلي احوال مو نه درلود ؟

— زور حال و .

— سړ کال ولې چا خټکي رانه وړل ؟

— روسانو په شور کښې کروندې ورانې کړې .

— پلار مې زما په نامه لیک در نه کړ ؟

— نه .

— دا خو يې سستي کړې ده ، چې ولې ؟

— خط نه راوړل کيږي .

— ولې ، حکومت يې نه پريردي !

— هو ، په لاره کښې ډيرې تلاشي وي .

ددې ځوابونو له اوريدو يې خپل مطلب تر لاسه نه کړ . د نيفو پوښتنو په فکر کښې شو . خو له پوره راتوله کره ، شا يې رابنکله خو پوښتنه يې



ونه کړی شوه . حاجي د چایو غوړپونه ژر ژر کول ،  
پسڼه یې پوروله او ساعت ته یې ژر ژر کتل .

دی پوه شو چې د حاجي پیره ده او شاید ژر ولاړ  
شي . خپل زړه یې وغراوه ، خپل فکر یې وجنگاوه  
او خپله اراده یې وهڅوله خو څه یې ترې جوړ نه  
کړل . ددروغو پوښتنې یې پیل کړې :

— دا ریشتیا ده چې پلار مې بل کور ته کډه کړې ده ؟  
— زه نه يم خبر .

د زړه دربا یې ډیره شوه . د حاجي ناګراره حالت او  
ځان ناخبر ښودلو یې حال بل کړ ، وارخطا شو ، د  
زړه دربا یې راته شوه خو ځان یې په غیرت کښې  
ونیو ، بله پوښتنه یې وکړه :

— چا راته وویل چې پلار مې سخت ناجوړ دی ، ته  
خو یې د صحت له حاله نه یې خبر ؟ !  
— نه ، والله ما څه نه دي اوریدلي .

حاجي ناګراره معلومیده ، دده سره د هغه د وتلو  
ویره ډیره شوه . ده ، دې نه پرته چې خبرې قطع  
شي ، خپلو پوښتنو ته دوام ورکړ :

— نو روسان چې راغلي وو ډیر تاوان به یې رسولی وي ؟  
— خامخا .

— ډیره تباهي به شوې وي ؟

حاجي وموسیده ، یو ځل بیا یې خپل ساعت ته  
وکتل او ځواب یې ورکړ :

— هو ، نو .

— خو تته به شهیدان شوي وو ؟

— والله پوره شمیر خو یې نه دي معلوم . دومره نه و .

ټکه چې بس دغه دوه کورونه یې وران کړي وو .  
ډیر نه وو شهیدان شوي . دا ټر ټر خو در معلومه  
ده چې هره ورځ شهیدان کیږي . خدای به هر څه  
اسانه کړي . دومره غم یې مه کوه .

او په داسې حال کې چې ولاړیده خپلو خبرو ته  
یې ادامه ورکړه :

— اورې ! هر څه د هغه په لاس کېږي دي . خپله  
غریبي کوه . له ځانه حسن غمکش مه جوړوه .

دی هم له حاجي سره غبرګ را ولاړ شو . پښې  
یې پورېدلې . سم دریدلې نه شوي . د هغو دوو  
کورونو پوښتنه یې نه شوه کولی ، غبرګ لیمه یې  
پوښتنې پوښتنې وې خو ژبه یې بنده وه . حاجي د  
خدای پامانی پر وخت ورته وویل :

— زه به پوره یوه هفته په پېښور کېږم ، که دي  
پیسې میسې په کار وې غبر کوه ، اوس خو زما  
چیرې ضروري کار دی څوګ گورم ، بیا به انشالله  
سره گورو .

حاجي د خدای پامانی لاس ورکړ او ځیني رهي شو .  
دده ژبه بنده وه . پښې یې پورېدلې . ځان یې نه  
شوای تکیه کولی . درې لوی او یو کوچینی لحد یې  
ټکه څوړونکي پیریان له سترگو نه لرې کیدل . د  
منفي ځواب تصور د ښکونکو کورونو په باب د پوښتنې  
اراده په کېږي وژلې وه .

حاجي روان شو خو څو گامه یې لانه وو اخیستي  
چې مخ یې را واړاوه ورته ویې ویل :

— هلکه ! زه یوه هفته وروسته روان یم . که دي



پلار يا کور ته څه ٿيزي نو برابر يې کړه ، له خطه پرته هر شى وړم ، خو گوره چې ډير غټ يا دروند شى نه وي . گوره ، خامخايي برابر کړه ، پلار مور خوشحاله ساته . د ده په ذهن کښې اميد پر ناميدى غلبه ومونده ، جرات يې پيدا کړ او په داسې حال کښې چې حاجي ته يې ځان رساوه ، له هغه د هغو دوو کورونو په باب پوښتنه وکړه . حاجي وخنډل او په داسې حال کښې چې دوباره يې د خداى پامانى لاس ورکاوه ورته وويل :

— زوروره ته لا تر اوسه خبر نه يې چې هغه خود ميرزاخان د زامنو کورونه وو بيغمه اوسه تاسو ته خير خيريت دى . د خداى ساده !

پر ده د اميد او خوشحالي داسې جذبات خپاره شول لکه د چا چې واقعا مړه را ژوندي شوې وي . په مالگه منډهي کښې د پيښور د مني د شپو خوندوره هوا چليده . له رستورانونو د هندي مستي موسيقي تيز اوازونه را تلل ، د شباب ويده شوى احساس يې په ټول قوت سره را وپس شو او له دې نه پرته چې شاوخوا وگوري د سرک بلي غاړې ته يې د تيريدو هڅه وکړه .

هغه داسې گامونه اخيستل لکه وزرونه چې يې کړي او د ځمکې د جاذبې قوت يې مغلوب کړى وي . خودى لا د سرک بلي غاړې ته نه ورسيدلى چې د ريکشا سوې کريفه شوه . بريك يې دومره شديد و چې ټايرونو يې پر سرک دوه توري ټيکې جوړې کړې . ډير نژدې و چې ريکشا يې ووهي خو خداى

بج کر .

په هغه څو ثانیو کښې د جیل او جرمانې تصور  
 د ریکشا د ډریور روحیه دومره خپلې وه چې د  
 عادت بر خلاف یې ، لکه څوځ چې چا ته  
 خوشامندی کوي ، په خورا عاجزی ورته وویل :  
 — مړه ! څوځ داسې نه کوي !!

## هغه سپين شى

هغه سپين شى ، د ده پر ذهن داسې خپور و ،  
لکه د لمر په غياب کې ، چې تياره پر دنيا خپره شي .  
عبداللہ به معمولي پوښتنې ته ، په ډير زحمت  
خواب ورکاوه ، خو که به په کوڅه کې هلکانو  
ورته وويل ، چې هغه سپين شى چيرته دی ؟ نو د  
ده شونډې به موسکي شوي او بي له خه سوچه به  
يې سمدستي خواب ورکړ .

- « هغه سپين شى مې پلار وړی دی راوړي يې ! »  
او بيا به د ده پر شونډو نري موسکا د هلکانو په  
خندا کې داسې محوه شوه ، لکه شيه ، چې د سحر



په پلوشو کې پوینا شي .

نورو هلکانو به منډې وهلې ، لوبې به یې کولې  
او مشخولیدل به ، خو عبدالله به غلی ولار و .  
هغه گول غوندې و . چې د ترور به وریام شو ، نو  
ویل به یې :

« یتیم دی ، یتیمان دغسې وي . »

او د مور به ورته ځینې وخت بې ارادې له خولې  
ووتل :

« په مور د خدای امر شوی دی . »

عبدالله به ډیرې کمې خبرې کولې - آرام به و .  
داسې به معلومیده لکه فکر چې کوي ، خو فکر یې  
نه شوای کولای . شاید چورت به یې واهه . آیا  
چورت وهلو ته یې ضرورت درلود ؟

مور ډیر نازاوه . د هغې یواځینې زوی و . جامې  
به یې د نورو ترجامو بڼې وې . سبه بنکلې سدری  
به یې اغوستې وه او د مغازې قیمتې بوتیان به یې په  
پښو وو . په کلي کې صرف عبدالله داسې کوچنی و ،  
چې بایسکل یې درلود . ده چاته ، نه و ویلي ، چې  
بایسکل راته واخلي .

ده هیڅ شی هم نه غوښتل . د ډوډۍ په خورلو  
به یې صرف هغه وخت شروع کوله ، چې مور به  
ورته وویل :

خوره - زویه ! ډوډۍ سریزې ! » .

کله ، چې مور د لاس وشی خرڅ کړ او عبدالله ته  
یې بایسکل واخیست ، نو عبدالله صرف هغه وخت  
بایسکل ته ورنژدې شو چې مور ورته وویل :



« بایسکل مې ستا د پاره اخیستی دی ، زده یې کړه ،  
پرې سپریزه ! » .

یوه ورځ سحر د معمول په شان عبدالله د مور  
په غوښتنه کوڅي ته ووت ، مور سوړ اسویلی پسې  
ویوست او بیا په خپل کار لگیا شوه . دې ځای  
جارو کاوه ، چې د عبدالله غږ یې واوریده :

« ادې ! زیری مې درباندي ، ماما راغی ! » .

مور یې دا دوه کاله خپل ورور نه و لیدلی . ورور  
یې پخوا طالب و ، خو اوس یې په لرې غرونو کې  
جهاد کاوه . دوه کاله د مخه یې زیږه نه وه ، خو  
اوس یې ښایسته یو موټی زیږه پر مخ وه . سپین  
پتگی یې په سر و . سپینې جامې یې اغوستې وې .  
ټویک یې په اوږه و . مور د زوی خوشحالی داسې  
خوشحاله کړې وه ، چې تر هر څه د مخه یې ورور  
ویوښتو :

عبدالله څنگه وپیژندلې ؟

– په ډگر لویانو وروپیژندلم او بیا یې غاړې ته  
لاسونه را واچول نام خدا اوس غټ شوی دی .

د عبدالله مور غبرګې خوشحالی محسوس کړې .  
زوی یې ګرده ورځ د ماما څنگ ته ناست و ، له هغه  
سره یې مینه ګوټه . هغه د ماما څنگ ته  
خوشحاله ناست و ، خو د دې خوشحالی عمر لنډ  
شو . د قوې د راتګ آواز ه خیره شوه او سبا ته یې  
مجاهد ماما بیا د سفر موزې په پښو کړې .

مور یې په زوی پورې د خاوند غم هیر کړی و .  
چې کله به پیژندویو ورته وویل :

- « ډير غمونه مه خوره ، خان دي يو موټي کړ . د هرچا ساتندوی خدای دی . داسې خواران هم خدای ساتي ، چې پر مېنه يې سړی نه دی پاتي - ته لا بختوره يې . شکر باسه خدای زوی درکړی دی ، لوی به يې کړي ... »

دي ته به ژړا ورغله ، ويل به يې :

- « زه د زوی غمو وخورم . ما په ده پورې هغه خوانيمرک هير کړی دی - گوته بلا ده - لکه کون هسې به درته گوري نه به په خپله خبرې کوي - نه به د بل په خبره سم پوهيزي ... » .

که به عبدالله د مور د اوسنکو داري هم وليدي ، څه خاص تاثير يې باندې نه کاوه . د هغه اړيکې ته نورو سره او له شاوخوا سره شلیدلې غوندي وې . ډير لږ به داسې پيښيده ، چې عبدالله نورو ته او بل څه ته توجه وکړي . خود مور به يې تل ده ته پام و .

مور به تمامه ورځ د ده څار کاوه . هغې په دې وجه نه څاره ، چې بد کار به وکړي . نه - نه !! هغه کله هم بد کار نه کاوه . هغه اصلاً څه کارنه کاوه . سهار به د چايوټه څښلو وروسته تر هغو پورې ځای پرځای ناست و ، چې مور به ورته وويل :

« د باندې ووځه ! له همزولو سره لوبې وکړه . »

او بيا به بې ارادې عبدالله را ولاړ شو د باندې به ووت .

عبدالله به د باندې له نورو هلکانو گوښی چيرته ولاړ و . د هغو ځينې د لوبو تمه نه کيده او چې وريام به يې شول ، نو پوښتو به يې :



- هغه سپين شى چير ته دى ؛ او ده به هميشنى  
خواب ورکړه :

- هغه سپين شى مې پلار وړى دى راوړي يې !  
يوه ورځ يې مور ، برنى مکالمه واوریده - اور پرې  
بل شو زوى يې کور ته را وباله او داسې يې وژړل ،  
چې عبدالله يې هم لږ-لږ متوجه کړ . هغې ژړل او  
د درې کاله د مخه يو ستر ورپاښه ، چې ميره يې  
تويک پر اوږه کړ او دې ته يې وويل :  
- « نن دريمه ده ، چې وطن ته د روس لښکرې  
راغلي دي - غزا را باندې فرض ده . تا په خدای  
سپارم او کوچنى زوى په تا . »

او بيا د عبدالله پلار ته کوره ووت سپين بيرغ يې په  
لاس کې و . د غازيانو مخې ته رهي و . درې کلن  
زوى يې د کور په دروازه کې ولاړ و او پلار ته يې  
ويل :

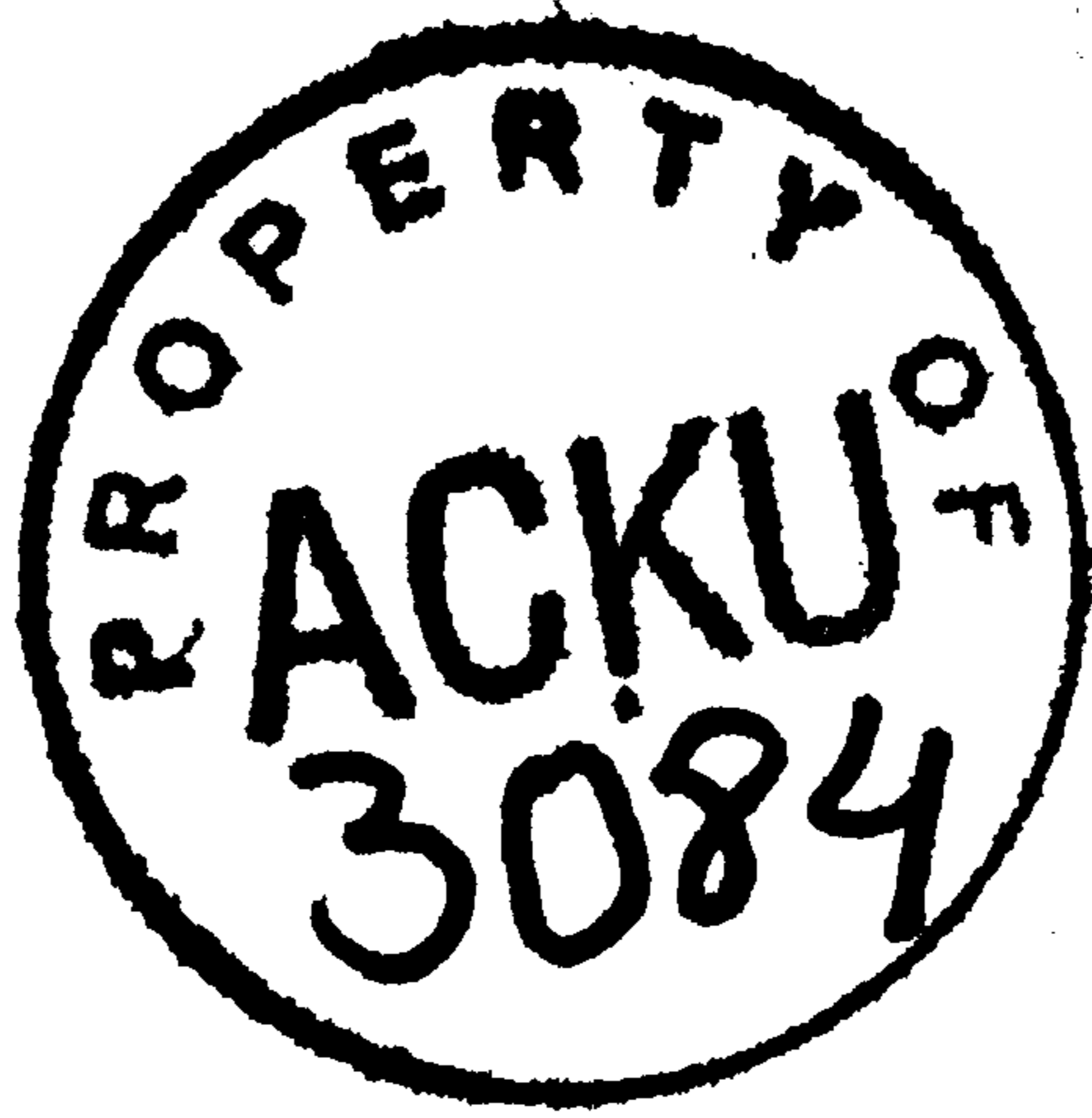
- بابا زه هم ځم !

پلار يې مخ راواړاوه ورته يې وويل : -  
« زه ژر راگرځم . »

زوى يې بيرغ ته لاس ونيو - پلار يې په مطلب پوه  
شو ، ويې ويل :

- دا سپين شى هم راوړم .

او څو ورځې وروسته ، له دې سحره د دوى په کور  
د غم ماښام داسې راخيور شو ، لکه لمر ، چې  
لويديځي وي او جهان ټول ماښام - ماښام وي .



## نهه بجي

زه د ده له نيولو ماسنام خبر شوم تمامه شپه  
مي په انديبنه کي تيره کړه او سحر د وخته د  
اوسوالي مرکز ته ورغلم . د روسانو ليدل ډيره  
گرانه خبره ده نو ځکه د شناخته ازبکستاني د  
ليدلو په تمه د پوستي مخي ته د ويالي په غاړه  
کيناستم .

لس - لس نيمي بجي به وي چې په نظر راغي ژر  
ور ولاړ شوم او په حال مي خبر کړ . هغه پوستي  
ته دننه کړم او يوه روسي متصبدار ته يې وروستم .  
ده متصبدار ته زما شکايت واوراوه خو هغه صرف



سر و خوځاوه. خو شيبې وروسته - ازبکستاني  
 ووت او دوه روسي عسکر راغلل . عسکرو تر  
 مړوند ونيولم . يوې کوټې ته يې ننويستم او ور يې  
 را پسې پورې کړ . تمامه ورځ په کوټه کښې يوازي  
 پروت وم . لوره تنده مې نه محسوسوله خو يخني  
 ډيره زياته وه .

د شيبې په نهه بجې يې له کوټې را بهر کړم او  
 په يوه توره خونه کښې يې د هغه منصبدار مخې ته  
 ودرولم چې سحر مې ليدلی و . منصبدار د ترجمان  
 په مرسته له ما پوښتنې شروع کړې - د هغه  
 پوښتنې عجيبه غوندي وې . راته ويل يې چې د کوم  
 ځای يې ؟ لوست ، ليک کولی شي کنه ؟ خو کلن يې ؟  
 څه شی دې ډير خوښيري ؟ له څه دې بد راځي ؟  
 څومره جايداد لري ؟ پس له مرگه به څه کيږي ؟  
 او له مرگه ولې ويريري ؟ د پلار څووم اولاد يې ؟  
 څه کار کوي ؟ ولې بې معلمی بل کار نه کوي ؟ د  
 کوم مضمون او کوم صنف معلم يې ؟ او ...

ما د هغه ټولو پوښتنو ته ځوابونه ورکړل . بيابې  
 راته - اشاره وکړه چې په کرسی کښينه . زه په  
 کرسی کيناستم . خو لحظې وروسته دوو تنو  
 عسکرو زما ورور راووست . ورور مې ډير وارخطا  
 معلومیده چې په ما يې سترگې ولگيدې ژړا ورغله .  
 منصبدار په قهر شو ، ميز يې په سوک وواهه او په  
 روسي ژبه يې څه وويل . ترجمان مې ورور ته وويل  
 چې مه ژاړه ، نن شپه څه درته نه وايي ، صرف خو  
 پوښتنې کوي . دوی له بېري هم داسې پوښتنې

وگرې لکه چې له ما يې کړې وې . په آخر کښې يې ورته وويل :

- ښه اوس نو هغه هلك را وښيه چې پرون ماسنام يې کله شينکوف - وتښتاوه او ستا د دوکان مخې ته تير شو ؟ ورور مې ژرغونې شو او خواب يې ورکړ چې نه يې پيژنم .

دوی ماته مخ را واراوه ، راته يې وويل :

- ورور دې هغه هلك چې تير ماسنام يې ټوپک وتښتاوه ليدلې دې مگر نه يې راښيي ؛ نن شپه تر سهار نهو بجو پورې وخت لري ؛ ته بايد ورور قانع کړې چې سړی را وښيي . ، کنه ، ستاسو دواړو د اعدام حکم صادر شو ! په نهو بجو بايد اعدام شئ !! زه او هغه يې دا حل يوځای کړو . خوښې يې را واچولې گوته نمناکه او ډيره سره وه . د ويرې او يخني په وجه - زما ټول بدن پورېدو او د غاښونو کړچا مې دومره - ډيره وه چې عسکر راغی ؛ د لاس په خراغ يې گوته روڼه کړه او چې کله مطمئن شو نو پوزخند يې وواهه او بيرته ووت .

ورور ته مې وويل چې په څه يې نيولې يې او څوڅو درنه غواړي ؟ هغه سلگي وهلې او يوه - يوه خبره يې ترخولې وتله :

- پرون مې د مازديگر او ماسنام ترمنځ يو سړی وليد چې ټوپک ورسره دی او منډې وهي . ما پدې وخت کښې د دوکان ورپورې کاوه خو د پوستې له خوا ډيرې ډزې کيدلې او څو دقيقې د دوکان مخې ته ودرېدم . زه لا ولاړ وم چې روسان راغلل ، زه يې



ونیولم او پوستې ته یې راوستلم . تیره شپه یې  
ډیر ووهلم چې سرې راوښیه خو ما څوک  
ورښوولې وای ؟

- ولې ، سرې تا ونه پیرانده ؟

- نه ، زما هغه وخت ورته پام شو چې له دوکانه  
تیر شوی و او ماته یې شا وه .

ما په توره شپه کښې د ورور د ژړا غږ اوریده .

ده ژړل او نه صبریده . ما هیڅ فکر نه شو کولی .

د تیرې ورځې پېښې مې په ذهن کښې تیریدې - را -

تیریدې . کله ناکله به مې د اعدام شیبه سترگو

ته ودریده . عسکر به مې ولیدل چې د اعدام لوري

ته مې بیایي . ټوپکونه به مې په ذهن کښې را تیر

شول چې میلونه یې زما په لور دي او هغه گوتې به

مې تر سترگو شوې چې ما <sup>شده</sup> گشوي .

ما یو ناخاپه د ورور تر غاړې لاسونه را حلقه

کړل - او بې ارادې مې ورته وویل :

ته چرت مه خرابوه ، شپه لا په منځ کښې ده خدای

مهربان دی . خو هغه څه نه ویل . د هغه بدن گرم

و او لکه چې په یخ نه پوهیده .

یو وخت مې کتل چه ور را خلاص شو . د لاس د

خراغ رڼا د دوو تنو عسکرو پښې په نظر راغلي .

چې پورته مې وکتل یو په کښې زما پیرندوی

ازبکستانی و . د هغه په لاس کښې یوه کمپله وه .

کمپله یې زما خواته را واچوله . ما هغه ته وویل :

« مونږ بې گناه یوو - آخر ولې مو وژنئ ؟ »

- ده ځواب را کړ : « صبر په کار دی . انسان باید

په هر حال کښې حوصله - وکړې « - ده بس همدا خبرې وکړې او نه کوټې ووت .  
 ما د ده د خبرو په باره کښې ډير فکر وکړ ،  
 خو د اميد تکی په کښې را معلوم نه شو او زړه مې  
 ومنله چې د دې بې غيرته غلام په وس کښې څه  
 پوره ندي . مگر زما نه ده تمه نه پرې کيده . ځکه  
 تيره مياشت مې ده ته په پته يو قرآن شريف  
 ورکړی و او ډير را څخه خوشحاله و .

ما ته بيا سبا را په یاد شوه . ورور ته مې پام  
 شو . هغه اوس غلی و . ورنژدې شوم او کمپله مې  
 ورباندې واچوله . بيري نه ځانه کمپله لري کړه .  
 ما پوه کړ چه یخ به دې ووهي خو ده ځواب را نه کړ .  
 بيري د دولسو کلونو و او زه اته ويشت کلن وم .  
 هغه لا ډيرو تجربو ته اړتيا درلوده او اجل يې نه  
 شوای زغملی . زه پدې خبره ډير ځوريدلم چې دی  
 ما دوکاندار کړی و - که چيرته ... د ويري ، خفگان  
 او يوې مجهولې - گناه احساس فکر کوئو ته نه  
 پريښودلم يو وخت مې ځان ته پام شو چې په سر  
 مې ډير درد دی . د بيري سلگي غلې شوې وې . زړه  
 راته وويل چې خبرې ورسره وکړم خو بيا منصورف  
 شوم . ځکه شايد هغه به ویده و او نه مې غوښتل  
 چه را وپس شي .

رنا ورو - ورو را پيدا شوه . د کوټې په ديوال  
 باندې وړه پنجره وه نه هغې واوړه را بادیده او  
 داسې معلومیده چې تمامه شپه واوړه وريدله .  
 بيري په تياره کښې لږ-لږ را ښکاریده . هغه په



خنگنو سر ایسبی و . زه یی تنفس ته خک شوم  
 ساه یی آرامه او منظمه ایسته ما گومان وکر چی  
 ویده دی . کمپله می ورباندی سوکه و اچوئه خو  
 هغه کمپله په سوک ووهله او بیایي په ژراپیل وکر .  
 زما ډیر پام ده ته و . صرف دې حالت په  
 کراروئم چی دی آرام گرم . نه تیرو خو ساعتونو  
 را هیسې می نه ورور سره مینه بی انتها زیاته  
 شوی وه . هغه ته می وویل :

- ته مه ژاره ، ته نه یوهیږې ، دوی یواځې تحقیق  
 رانه کوي ، ویروي مو ، نه موژني ، ډیر مه وارخطا  
 کیږه ! خو بیری تیره شپه دومره وهل - ټکول  
 لیدلي و چی نه دوی یی د رحم او خلاصون تمه نه  
 شوای کولای .

رڼا نوره هم زیاته شوه . اوس می د ورور  
 سترگی سمې لیدلي . په تیاره کښې چی به بیری  
 ژړل او ما به په تصور کښې د هغه نه سترگو د  
 اوسنکو را تویدل لیدل نو لیمې یی زما په خیال  
 کښې سمې نه جوړیدلي د هغه د سترگو عکس به  
 می نه حافظې ووت او تر ډیرو پورې به می تلاش  
 کاوه چی د بیری سترگی ترسیم گرم .

د بیری سترگی په دا یوه شپه کښې لویدلي او  
 پرسیدلي وې . هغه ماته نه کتل . دیوال ته یی  
 کتل او ژر-ژری ناپې تیروٹی . ما ویوینت :  
 - تری یی ؟ ده بی نه دې چی راته وگوري خواب  
 راگر :

نه ، ما بیا ورته وویل :

- ته چرت مه خرابوه ، زه ازبکستاني پوه کړی يم .  
 هسې مو ويروي . چې اشتباه يې رفع شي بيرته مو  
 پریردي . د ده سترگي وبریښيدي ، د نومړي حل د  
 پاره يې راته وکتل او ويې پوښتلم :

- هغه څه وخت تاته وويل ؟

- کله چه نيولم يې .

- ته دې د نيولو کيسه راته تيره کړه !

ما د خپلو نيولو کيسه ورته وکړه او په دروغو  
 مې د اوبکستاني د وعدې خبره وکړه . د ده په  
 سترگو کښې د اميد خلا زما د زړه تيارو ته هم  
 لاره وکړه او پدې ډول مې د احمقانه اميد تتي رڼا  
 ته پناه يووړه . زما ټول حواس په دې حماقت  
 پوهيدل خو د ټولو لارو بنديدا يوه داسې لار راته  
 جوړوله چې ممکن ژوند بې له هغې لارې بې مانا شي .  
 ماته ژر سودا را ولويده چې هسې نه ده ته زما  
 او ازبکستاني مخکيني خبرې وريادي شي . خو ده  
 څه ونه ويل . ممکن هغه خبرې به يې هيرې وې او  
 يا به اصلاً ورته متوجه نه و . ده له څو دقيقو  
 سکوته وروسته راته وويل :

« لالا ، ما د دوکان کونجي د بوټ په تل کښې پته  
 کړې ده ، فکر دې ورته وي . » ما « ښه » وويل او  
 خبرې ته يې په چورت کښې ولاړم .

رڼا نوره هم زياته شوه . ما ساعت ته وکتل د  
 سحر اووه نيمې بجې وې . خو د قيقې بعد  
 ورخلاف شو اول يو روسي راغی او بيا هغه  
 ازبکستاني را د ننه شو ، سهارني يې راوړه . ورور



مې ماته وکتل . ما ازبکستاني ته وويل :  
 - تاته ډير اميد لرو ! هغه غږ ونه کړ ، روسي  
 ورسره څه خبرې وکړې او دواړه له کوټې ووتل .  
 د عسکر خاموشي بېرې لږ څه متغير کړ . تر ډيرو  
 پورې يې ماته کتل او بيابې په خوراک شروع وکړه .  
 ما د هغه د پاره خو گوټې ترستونې تيرې کړې .  
 تر ډوډۍ وروسته مې کمپله په سر واچوله او  
 ورورته مې بهانه وکړه چې خوب راځي . ما نه  
 غوښتل چې دې د خپل ځان له دم په دم ډيريدونکي  
 اضطرابه خبر کړم . څلور اتيا دقيقې پاتې وې .  
 ترکمپلې لاندې په تصور کښې نهو بجو ته ولاړم .  
 له ځان سره مې فيصله وکړه چې صرف يو خواهش  
 به ځنې کوم :

» په سر او مخ مې مه وټئ ! .

سوچونو په مخه کړم د گوټې د پاره سينه  
 مناسب ځای ده ، په ټټر باندې لگيدل ميرانه ده .  
 د مرگ په وخت بايد سترگې پټې کړم .  
 دوه - درې دقيقې رحمت دی . مرگ څه دی ؟ مرگ  
 يو مرموز حقيقت دی . مرگ په هرچا راځي . مرگ  
 ډير رالټو دی .

د جند په باره کښې بايد فکر ، ونه کړم . د روح  
 په باره کښې فکر لازم دی . زه روح يم او روح زه يم .  
 دا مې بدن خو لکه وتلی غاښ د هيسته اچولو او  
 هيرولو وړ دی . خو ساعته وروسته به مې روح د  
 پلار او مور ارواوي وگوري . ممکن هغوی خوشحاله  
 شي چې زه شهيد شوی يم . بيا به له ارواوو سره

والوزم . آسمانونه به وگورم . آه خدایه ! په  
 آسمانونو کښې هر څه ناآشنا دي . په آسمان  
 کښې تر اوسیدو د ځمکې نه احواله خبریدا  
 خوندوره ده . زه به ځمکه نه هیروم . په ځمکه  
 باندې به څه تیریري ؟ زامن به مې د مور څنگ ته  
 ناست وي او حیران به وي چې هغه ولې ژاړي ، په  
 هلکانو پسې به څوڅو راشي د باندې به یې یوسي ،  
 خوشحاله به یې کړي . سخت ژمی دی . د پاتیا  
 مراسم ډیر سخته دي . زه به هره ورځ کوبښښ  
 کوم چې د کور - کلي احوال واخلم . بېرې به هم  
 راسره ملگری وي . بېرې ته به مې مور ډیره  
 خوشحاله شي . ادې چې مې مړه کیدله نو د ده  
 نوم یې دوه - درې ځلې واخیست او بیایې کلمه  
 وویلله او ساه یې ورکړه . آه ! د ورور بدن به مې  
 چیرته پروت وي ؟ په واورو کښې پروت دی . په  
 وینو لړلی دی . غوښې یې خاورې کیري . هډوکي  
 یې توریږي ، دوریږي او ورکیري . د هغه روح نه  
 شم احساسولی اف ! دا نه شم زغملی چې د هغه  
 بدن دې نه وي . هغه زه نه رنگه پیژنم او د هغه  
 روح ته لا پدې دنیا کښې ډیر کلونه پاتي دي چې  
 ځانگړې نښې پیدا کړي . هغه په ډیر بد عمر  
 مري ...

په ستوني مې درد دی ، تبه مې ورو - ورو  
 ډیریري . ... یو لوړ غر دی . ډیر لوړ دی . د غره په  
 یوه هسکه ډډه باندې نه د کوزیدلو لار شته او نه د  
 ختلو . شي لاس ته مې خورا ژور گړنگ دی . بېرې



را سره ملگری دی . د هغه پنبه و سبوئیده . نیم  
خوړنده دی . هغه چیغې وهي او زما لاس یې ټینګ  
نیولی دی . ما کین لاس په یوې تیزې پورې و نیو  
خو تیزه هم له خپله حایه را خطا کیري .

دره ډیره ژوره ده ... په همدې وخت کښې مې چیغې  
کړې او له خوبه را وینس شوم . بیری حیران -  
حیران راته گوري خو زه ژر ورته وایم : په خوب  
کښې وډار شوم . هغه خپلې شونډې زبینه  
اودواړه لاسونه یې د ورنو په منځ کښې نیولې دي .

زما تبه ده ، په سر مې خورا ډیر درد دی .  
ساعت ته گورم : پنځه دیرش دقیقې پاتې دي . په  
پوزې ، غوزونو ، مخ ، ټټر او د سر په کاسې باندي جدا ،  
جدا لاس را تیروم کاشکې ممکنه شي چې د بیری په بدن هم  
لاس را تیر کړم او د وجود موجودیت یې لس کړم .

له کمپلې مې سر را بهر کړ . ساعت اته بجې  
او دوه خلویښت دقیقې وې . د کوټې د رڼا په خیر  
مې په ذهن کښې هم رڼا راغله او ده ته مې وویل :  
- د تحقیق په وخت کښې څوک وروښیه .

- ما څوک ندي لیدلي ، زه څوک وروښیم ؟

- معصوم مجاهد وروښیه . هغه نه شي نیولی . په  
جبهه کښې دی .

- دوی وایي چې د ټویک ټینتونکی هلك دی .  
معصوم خو لوی سړی دی .

- دوی معصوم خه پیژني چې لوی دی که ووړ ؟

- که ور معلوم شو .

- د معصوم تر پیژندلو پورې لا وخت شته .

- سمه ده .

دا ځل مې د امید رڼا واقعاً هم محسوسه کړه او  
له څه نوره سوچه وروسته مې بېرې ته وویل چې  
وزگار مه کینه ، د تحقیق تر شروع پورې کلمه  
شریفه وایه .

نهو بجو ته څلور دقیقې پاتې دي . زه او دی  
دواړه کلمه شریفه وایو ، خو زما فکر د هغو  
بوټونو آوازونو ته متوجه دی چې له بیرونه راځي .  
د ګامونو آوازونه مې زړه درېوي او د اطمینان تته  
ډیوه پوروی . زه مې ورور ته وایم :

- ګوره ، ورته وایې به چې ورته شپه وارخطا شوم  
نو ځکه مې د سړي نوم نه شوی ښودلی . دروازه  
خلاصه شوه . څلور تته عسکر را ننوتل . مونږ  
دواړه یې په مخه کړو . زما او د بېرې د دواړو پښې  
پورې بېرې . زه هغه ته وایم : ځان په غیرت کښې  
ونیسه ! په حقیقت کښې هغه ته نه وایم بلکې  
ځان ته وایم . واوړه په شدت اوري . زما غاښونه  
له ډیره یخه په یو بل بې اختیاره لګېږي . د  
مستتق د خونې د باندي یې زه ودرولم او دې د تنه  
وروست . زه په پښو نه شم دریدلی او عسکرو یې  
تر مړوندوونو نیولې يم شپه نیمه وروسته یې  
بېرې را وایست .

هغه دوو عسکرو تر تخرګونو نیولې دی . د ده  
ماته پام ندی خو زه ورته ګورم . زه یې هم  
وروستم . د بیګني سړي مخې ته ولاړ يم . هغه را-  
نه پوښتنه کوي : آیا د شپې دې ورور قانع نه کړ



چي سري را وڻيئي؟

- هغه ماته سري را وڻوده او ويل يي چي وڙمه  
شپه مي هم له ډيري وارخطايئ د سري نوم نه  
واخيستي .

- ښه ، لطفاً ووايه چي کله شينکوف چا تښتولي  
دي؟

- معصوم نومي هلك تښتولي دي . ( د ټويڪ ډزي  
اورم چي له بيرونه راځي ) .

- د کوم کلي اوسيدونکي دي؟

- د زرغون کلي .

- د پلار نوم يي؟

- محمد نظر .

خو د خوابونو په پای کښي وايي چي تاسو  
دروغ وايست . دواړه بايد في الفور اعدام شئ!  
دوو تنو روسانو زه هم له تخرگونو نيولي يم او  
بيايي مي . زه په خپلو پښو نه شم تللي ، خو له  
ډيري غصې ورته وايم : ما پريردئ - په خپلو پښو  
خم ! هغوی راته بد - بد گوري زما په مطلب نه  
پوهيري .

زه يي يوې چارديواري ته وروستي يم . د ديوال  
بيخ ته په واوروباندي يو مري پروت دي . گيډه يي  
را معلوميري چي په وينو سره ده . زه بيري پسي  
غواړم - هغه په واورو - باندي ناست دي . پلتي يي  
وهلي دي . لاسونه يي په واورو کښي دي ښکته  
گوري .

عسکرو بيري را ولاړ کړ . مونږ دواړه يي په



جدا - جدا کرسیو کینولو لاسونه او پنبی یی په  
 کرسی پوری ټینګ - ټینګ را وتړل . زه او دی یی  
 نه یو بله لری کړو زمونږ کرسی یی دیوال ته تکیه  
 کړی . مستنطق را پیدا شو . دواړه یی معاینه کړو .  
 زمونږ د بدن د حرارت درجه یی یاداشت کړه او خو  
 دقیقې کیږي چې نیغ - نیغ راته گوري . زه  
 کوبنس کوم چې د سترگو نه لاری زارې ورته  
 وکړم .

مستنطق اوس زمونږ نه معاینه کولو لاس  
 واخیست . عسکر تیاری شول . د ټوپکو خوډی  
 یی رااوړولې . ترجمان یو - دوه ... وایي او مستنطق  
 نه وخته استفاده کوي ، بیا مونږ ته را نژدې کیږي ،  
 راته گوري ، معاینه کوي مو او دا دی را څخه  
 لیری شو .

شپږ وویل شول ، ما سترګې پټې کړې او صرف  
 دا اوس را په یاد شول چې ما باید خواهش کړی  
 وای چې په سر او مخ مې مه وئ . خوکار ترکار  
 تېر دی .

زه د ټوپکو ډزې اورم او احساس کوم چې په ما  
 مرمی نه لگیزې . ډزې جارې دي . زما چپ مړوند  
 لږڅه گرم شو . ورو ، ورو بې حاله کیږم . داسې  
 احساس کوم چې په زړه کښې هوسنیار یم . زه نه  
 شاوخوا جدا کیږم . زه غم هیروم ، زه ښادي  
 هیروم ، نه زمان او مکانه لری یم او نه دردو لذت  
 سره نا آشنا شوم ... خو زما په بدن کښې یو ډیر پټ  
 شی لا ژوندی دی ...

زه په هغه کوټه کښې پروت يم چې د اعدام شپه  
 مې پکښې تيره کړه . بېرې هم پروت دی . زه دلته  
 کله راغلی يم ؟ زه دلته چا راوستی يم ؟ زه بېرې ته  
 گورم ، هغه چت ته گوري او سترگې رپوي . رشتيا  
 په يو لاس مې ډير درد دی . يو لاس مې دروند دی .  
 يو لاس مې تړلی شوی دی . پښې مې را ټولې کړې  
 او د بېرې را پام شول . بېرې لاڅه نه دي ويلې خو  
 زه ځنې پوښتم : څنگه يې ؟ د هغه آواز اورم چې  
 وايي : « ښه يم » .

د کوټې دروازه خلاصه شوه . دوه کسه را-  
 ننوتل . ماله ویرې سترگې پټې کړې . « ولاړيدلی  
 شي » دا غږ اشنا دی ، سترگې مې روڼې کړې -  
 ازبکستاني مې سرته ولاړ و . هغه لاس را کړ او را-  
 ولاړ شوم . بېرې مې په څنگ کښې دی او له کوټې راوړو .  
 ازبکستاني راته وايي : چې زيری درکوم -  
 خلاص شوئ ! خو ما نه شوی منلی ، زه او بېرې له  
 هغه سره له پوستې ووتلو او د باندې مې ورته وويل :  
 دا څه کيسه وه ؟ هغه شاوخوا ته وکتل او بيایې  
 سوکه راته وويل : ستاسو مستنطق له دې سره  
 علاقه لري چې د مرگ په وخت کښې د انسان  
 روحيات معلوم کړي . که څه هم هغه ويلي وو چې  
 په سر او تهرې فير مه کوئ - چې د بې گناه خلکو  
 د مرگ احتمال کم شي - مگر بيا هم بايد شکر  
 وباسئ چې ژوندي خلاص شوئ .

ما ورته وويل : مونږ يې صرف د دې د پاره  
 نيولي وو ؟ ده ځواب را کړ : نه ستاسې ورور يې



پدي خاطر نيولي و چي د کله شينکوف تبتونکي وروښيي او په اوله شپه يې ډير وواهه ، خو په سحر يې معلومه شوه چي د کله شينکوف تبتونکي وژل شوي دي ، او مري يې د پوستي شاته په يوه کنده کښي پروت دي .

ما ځکه منبدار ته وروستلي چي گوندي اوس به ورور در خلاص کړي خو هغه تاسي يوه شپه د خپلي خيړني او تجربې د پاره معطله کړئ . ما ورته وويل : - زما لاس لکه چي مات دي ؟ ده وويل : شکر وباسه چي نور روغ يې او ورور خو دي د خدای (ج) په فضل بيخي ښه دي . بيري ويوښت : - په پوستي کښي هغه مري د چا و ؟ ده ووي د ټويک تبتونکي و . هغه اجازه وغوښتله او پوستر ته ستون شو . له پوستي سل - سل و شل متره لري په يوه کنده کښي د هغه هلک مري پروت و ، چي مونږ په پوسته کښي ليدلي و . د هغه په ملا گولي لگيدلي او تر گيډي را وتلي وې . پښي او لاسونه يې کاره - واره و . ما بيري ته وويل : - چي لاسونه او پښي يې سمې کړه . هغه کوښښ وکړ خو سم نه شول . د هلک جامې شني وې . توره کورتي يې په ځان کښي وه . د کورتي تخرگونه يې پرې و ، په تندي يې شين خال و . تور ويښتان يې په سپينو واورو کښي بريښيدل . سترگي يې نيمکښه وې .



## اشنا قبرونه

چيرته چي به گونگي ناست و، د هغي برنډي  
خنك ته زما د تگ راتك لار وه . دا برنډه د كچه-  
گري په شمالي اړخ كښي واقع ده . ما ته يي اصلي  
څښتن نه دی معلوم، خو هغه وخت د گونگي په  
تصرف كښي وه . د برنډي مخي ته لږ څه وړاندي د  
مهاجرو هديره ده . د كچه گري دې اړخ ته كورونه  
نه وو او په همدې وجه د تلو راتلو دپاره ښه  
مناسبه گوبنه وه .

زه ددې كمپ له خلكو سره نه پيژنم خو ددوي  
په هديره كښي درې داسې كسان ښخ دي چې اوس

مې هم نه هيريزي او خيالونو - خوبونو ته ډير راځي . په دې درې كسانو كښې يو گور د يو بې كسه او ناشناسه افغان دى . هغه مازديگر چې يې دا سړى بنخاوه ، زه د معمول غوندي له خپله كاره راتلم او د هديرې څنگ ته تيريدم . په هديره كښې ډير اولس را پند و . د خلكو ټول ته ورننوتم . چا راته وويل چې دا سړى نن سحر په پاخه سر ك باندې موټر وواهه او ځاى پر ځاى يې وواژه . مړى تر اوسه پورې له پوئيسو سره و ، خو ورته يې معلومه نه شوه او له ناچارۍ يې مور ته د تدفين دپاره را وسپاره . زه د مړي كټ ته ورنژدې شوم د مخته ولاړو كسانو له شا مې غاړه ورهسكه كړه . د مړي پر بدن څادر غوړيدلى و . نور نه ښكاريده . يوازې پښې يې لوڅې وې . د پښو تلې يې تگې زيرې اوبښتې وې . تر كټ لاندې يې تور سليپر بوټونه پراته وو . يو سپين زيرى ته يې څنگ لوري وويل :

"دا بوټونه هم دده دي .

سليپر تازه رنگ شوي او دوه ځايه پينه وو . زه هلته څو شيبې ودريدم . د ځينو كسانو چې ماته را پام شو او نابلد ورمعلوم شوم نو لاره يې راكړه او گواكي په پټه خوټه يې را څخه وغوښتل چې د مړي مخ وگورم گوندي ويې پيژنم . كه څه هم دا زما اخلاقي وظيفه وه او بايد ليدلى مې واى خو د مړي له مخه مې څادر پورته نه كړ او د خلكو له منځه مې د را وتلو تكل وكړ . د را وتلو په وخت مې له چا ويوښتل چې سړى ځوان دى كه زور .



هغه راته وويل :

چي زلي دي .

په هغه شپه د خوانيمرگ د زيرو پينو اوزو  
سليپرونو تصور را گد وډ کړ . په هغه شپه زما په  
بي شميرو پښيمانيو يوه بله پښيماني هم اضافه  
شوه . دې شي خورولم چي ما يې وټي حتی د مخ له  
لیدلو سره هم دلچسپي ښکاره نه کړه .

سحر چي بيا کار ته تلم او هديرې ته ورنږدې  
شوم نو سترگې مې وار د وار د ده په گور ولگيدې .  
د گور خاوره لا نمناکه وه او تور بخونه معلومیده .  
خو شيبې يې د قبر خوا ته ودریدم . دوعا مې ورته  
وکړه . په هغه وخت به گونگي د برنډې سيوري ته  
ناست و . گونگي د خپلو مخصوصو اوازونو او  
اشارو په ذريعه و غوښتل چي ما ته د نوي گور په  
باره کښې څه ووايي . دده زړه وچي ورسره کښينم ،  
خو ما داسې ونه کړل . يو خو ناوخته و او بايد کار  
ته تللی وای او بله دا چي خدای شته له گونگي مې  
لږ لږ ورت کیده . هغه ناجور و او ورو ورو به  
توخیده . د کمپ ځينو ماشومانو به چي دلته  
نژدې لوبې کولې او له گونگي سره يې ورانه وه ،  
کله ناکله راته ويل :

" يی ایی ! ده ته مه ورنژدې کيزه ، دی سل دی .

" ما هم په گونگي باندي د مسلول گومان کاوه او  
د ماشومانو خبره مې ځکه زړه منله چي هغو ضرور  
له خپلو مشرانو اوریدلي وو . په اوله کښې له  
گونگي سره زما اړیکې کوچنيانو ته بي معنی



بنکاریدی . هغوی ته گونگی بوډا لیونی هم  
 بنکاریده او دده د لیونتوب د اثبات له پاره یی  
 پوښتنه را نه کوته چې ته پوهیزي دا بوډا ولې د  
 غرونو خواته گوري ؟ چې ما به ورته وویل، زه نه  
 پوهیزم ، نو دوی به په خدا - خدا کښې را ته وویل :  
 دی له برنډې وطن ته گوري .

ما به سحر او مازدیگر دلته گونگی ، هدیره او  
 ماشومان لیدل . زه سوکه - سوکه له دې حالت  
 سره عادت شوم چې دا درې واړه د یو مثلث درې  
 کونجونو ته ورته دی او د هدیرې د وجود غونډې دلته په  
 دې مثلث کښې گونگی او کوچینیان هم لازمی ټوکې دي .  
 ماشومان د ژوند په خیر سر تر پایه نارامه وو  
 او زور به یې ټوله فضا نیولې وه . خو گونگی به  
 خاموش و . ډیر لږ خوځیده ، ورو - ورو به ټوځیده  
 او له برنډې به یې د لویدیخ لور ته کتل . گونگی  
 تقریباً د مرو او ماشومانو تر منځ یو منځنی حیثیت درلود .  
 دی دژوند او مرگ په برید کښې یو بی اعتباره مزی و .

کوچینیانو د ځان له پاره بوډا یو مهم خنډ باله .  
 دلته د کمپ له خړو خیمو، تنگو کوڅو او وړو  
 غولپو څخه را دې خوا ، ارت او لوی میدان د لوبو  
 دپاره خورا خوندور ځای و . په دې گوشه کښې نه  
 لویان او مشران وو چې دوی له لوبو منع کړي او نه  
 هم هغه غم لرلې خیرې ، چې شاید غم انگیزو  
 نظارو به یې د دوی په زړونو کښې شکونه پیدا کول .  
 په میدان کښې له بوډا پرته د ماشومانو دپاره بل  
 مشکل نه و . گونگی له دورو بد منل او په پوتلن

میدان لوبې خو ضرور ډیرې دورې جوړوي . بودا چې به له کوچینیانو په تکلیف شو نو د غرب له خوا به یې مخ را وړاوه او تر ډیره پورې به دوی ته زونگیده .

یوه ورځ په مثلث کښې د معمل خلاف خاموشي

وه . ماشومانو میدان نه وپری ایښی ، خو لوبې یې

بس کړې او غلي وو . بودا هم له خپل پخواني ځایه

خوځیدلی او د برنډې له بلې څنډې یې لویدیځ ته

کتل . له ماشومانو مې پوښتنه وکړه چې څه کیسه

ده . دوی د بودا له لاسه شکایت وکړ چې هسې

بیځایه په قهر دی . "سړې" په کاهو وویشته او

چې بودا پسې ولاړ شو ، دی د کور خواته منډه کړه

خو په لاره وپرتله ، خو له یې وینې شوه . بودا

هغه پرېښوده ، زموږ خواته راغی . زموږ څه گناه

ده ؟ وهلی چا دی او کنځلې چا ته کوي ؟ اوس که د

"سړې" له کوره څوځ راشي هغه به هم موږ سپکوي .

ما وویل :

سره کومه یوه ده ؟

دوی ځواب راکړ :

"هغه چې سترگی یې شني دي ..."

چې گوډی ورسره وې ... ، چې زیر وینستان لري

... ، چې ...

ما ته "سره" را یاده شوه . دا به د شپږو - اوو

کلونو په عمر وه ، خو ډیره شوخه او په عین حال

کښې محجوبه ماشومه وه . گوډی به یې همیشه په

غیر کښې وه . یوه ورځ مې پوښتنه ځنې وکړه چې

نجلې د کوم ځای یې ؟ دا اول وشرمیده ، خو



وروسته يې خُواب راکړ :

"زه د کابل يم . گوډی مې هم د کابل ده . گوډی مې ما ته ماما ته کابله راوړې ده . دا د کابل گوډی ده . دا مې ماما جان ماته راوړې ده .

"ما بیا وپښتله چې کابل چیرته دی ؟ دا شیبه نیمه غلې وه . بیا يې د لويديځ لورته مخ واړاوه ، د خيبر غرونو ته يې لاس ونيوه ، ويې ويل :

"ها خواته . ليرې دی .

"ما ددې د خُورولو دپاره وويل :

"د کابل گوډی، خو خرابې وي !"

مگر دې ته زما خبره ډیره بيخايه ښکاره شوه . خپلې سترگې يې پورته کش کړې او ويې ويل :

"اوهو ! د کابل گوډی، څنگه خرابې وي !"

سبا سهار بیا هغه میدان واو هغه لوبې د کوچنيانو شور ماشور توله فضا په سر اخیستې او د پروني خپگان نخښه نه وه . د بودا ماته را پام شو . هغه د همیشه غوندي د قبلي لورته مخ اړولې او خاموش ناست و .

ماشومانو چې وليدم نو هر يوه جلا-جلا مخاطب کړم او راته ويې ويل :

"ای ! ای ! "سره" هاغه ده ! "سره" دا ده ! "سره" نن د خپل لقب غوندي لږ ډیره سره شوې وه . خان يې پريوتلی و . جامې يې پاکې وې . گوډی يې هماغسې په غیر کښې ټينگه نيولې وه . ما ماشومانو ته نصيحت وکړ چې بودا مه خپه کوئ او که يې خپه کړئ نو ښيرا وې به درته وکړي . گورئ غاړې به



مو بندي شي! ... بيا بودا ته ورغلم، هغه چې زه وليدم، نو شوندي يې له خدا بيرته شوي. له ماشومانو راضي غوندي و او اشاره يې راته وکړه چې کښينه؛ خو ما يوه کر چې کار لرم او اجازه مې ځنې وغوښتله.

زه به د معمول غوندي په هغه لاره تلم راتلم. د ماشومانو سحرني او مازديگرنې لوبې او د بودا توخل او لويديځ ته کتل جاري وو. هديره ورو- ورو لوييده. د بيکسه ځوان د کور شاوخوا ته نوي قبرونه جوړ شوي او هغه لکه د ژوند په اختتام کښې چې تنها و، تنها نه و. د بودا ورځ په ورځ کمزوريدا او د هديرې لوييدا، د لارې د سر په مثلث کښې د مرگ ترانه غږوله. زه اوس بودا ته تر پخوا هم لږ ورگرځيدم. د هغه نظرونه به د لويديځ په غرونو کښې ښخ وو او لارويو ته يې چندان نه پام کيدل. ماشومانو اوس گونگي نه ځوراوه هغوی پر ما باندي د بودا د خپل او خواخوږي گومان راغلی و، دوی به هر يوه جلا-جلا د گونگي په باب معلومات راکول:

"زه گونگي ته څه نه وایم ... يلاني پرون په بودا پورې وځنډل ... ما گونگي ته اوبه راوړې ... گونگي اوس له مور نه خوشحاله دی ..."

"ما به د ماشومانو خبرې په دقت اوريدي او له دوی به مې د خوښې څرگندونه کووله.

يوخل څو ورځې سر په سر "سره" رانغله. ما له ماشومانو د سرې پوښتنه وکړه. هغوی راته

وويل : چي "سره" ناجوره ده . خو ورخي نوري  
 تيري شوي . زه مازديگر مهال له خيله كاره راتلم  
 او چي هديرې ته ورسيدم د هميشه غوندي مي  
 دوعا وكړه او د بيكسه زلي گور ته مي وكتل . زه لا  
 ډير نه وم را تير شوي چي ماشومانو را ناري كړي  
 "هاغه د "سري" قبر دي ! "سره" مړه شوه ... " ما بي  
 ارادي گورستان ته وكتل او نوي كوچيني قبر مي ژر  
 پيدا كړ . د كوچينانو سره مي خبرې ونه كړي .  
 بودا ته ورغلم . د هغه په سترگو كښي اوښكي  
 ډنډ شوي او د هديرې خواته يي اشاره وكړه .  
 دي نه وروسته به ما ماشومانو او بودا ته نه  
 بلكه هديرې ته ډيره توجه كوله . د "سري" قبر به  
 په ژور غم كښي ايسار كړم او له دنيا به مي زړه  
 تور شو . اوس په هديره كښي دوه داسي قبرونه  
 وو چي د خاوندانو ياد يي ډير خورولم ، خو د يوه  
 مي هم حتی نوم زده نه و .  
 يو وخت داسي راغي چي بودا د كښيناستلو  
 حوصله له لاسه وركړه . تر ملا لاندي به يي خادر  
 غورولئ او باندي پروت به و . دده مكرري پريوتني  
 تشويش را پيدا كړ اخر يو ځل د برنډي خواته  
 وروگرخيدم او د صحت پوښتنه مي ځني وكړه . ده  
 سر ته لاس ونيوه او په اشاره يي يوه كرم چي سر  
 يي چكر خوري او په ناسته په عذا بيړي .  
 زه به هماغسي تلم اوراتلم . ماشومانو به له  
 بودا نه ليري لوبي كولي او د دوي له پښو را ولاړي  
 دورې به تر بودا پوري نه را رسيدې . گونگي به په



برنده کښې په چپ اړخ پروت و . د لمر پريواته نور ته  
 به يې کتل او هديره لکه د مهاجرو کمپ ورو- ورو لوييدله .  
 يو مازديگر د هميشه غوندي دگورستان په لاره  
 راتلم . په هديره کښې گڼ خلک را غونډ وو او يو  
 مړی يې بنڅاوه .

څه شيبه وروسته يوه شوم چې خلک دا ځل په  
 گونگي باندي خاورې اړوي .

گونگي که څه هم ډير پخوا د مرگ په پوښه ولاړ  
 ؤ خو زما زړه دانه منله چې دی دې په تورو خاورو  
 کښې پروت وي او غرب ته دې نه گوري .

ما په لحد کښې د وروستي ځل د پاره ورته  
 وکتل او هلته مې هم د حيراني سره وليدل چې مخ  
 يې د لويديځ خواته اوښتی دی . له يوه څنگ لوري  
 مې ويوښتل چې عجيبه ده ، ده په ژوند هم لويديځ  
 ته کتل او اوس هم لويديځ ته گوري ! هغه وويل :

« گونگي خواره کی پردیسی ډير خوراوه او مونږ يې  
 يوه کړي وو چې هغې خواته ليدل يې څه ناڅه  
 کړاره وي . خو خلک د هر مړي مخ قبلې ته اړوي  
 او دا يوه شرعي چاره ده .

زما په تصور کښې لا اوس هم گونگي هغسې  
 گوري او يو ډول تسل مې زړه ته لاره کوي ؛ خو له  
 بې کسه ځوان سره ناځواني مې لکه د هغې نجلۍ  
 ياد چې اوس له خپلې گوډۍ ، د خپل کابل له گوډۍ  
 بيخي ډيره ليرې ده ، سخت خوروي !

## د لیوه سر

د « دُران » پلار که څه هم ډیره زمکه لرله او  
گذاره یې سینه وه خو غران ته به یې څلور غوتې  
وراجوئې وې او میلمه یې کله چا په کور نه و لیدلې .  
د پیرو اکا په هکله داسې ویل کیدل چې د کلي تر  
خان هم ډیرې رویې لري مگر څرنګه چې شوم  
سړی وو او د ننګ جنګ نه وو نو د چا سترګه ځنې  
نه کیده او خان دی په هغه بډایانو کښې نه  
حساباوه چې سیالي او رقابت ورسره وکړي .  
خان سربیره پردې چې ډوډی مار او غیرتي  
سړی و ، د سنکارونو او میلو هم ډیر شوقي و . په



ژمی به چې واورې کوټې شوې نو د ده به بیا په کور کښې طاقت نه کیده . کړی ورځ به یې په سنکار تیروته .

له ورځو یوه ورځ خان ته په ژمی له کندهاره داسې میلمانه راغلل چې هغوی هم د سنکار ښه شوقیان وو . خان اسونه ورته برابر کړل او د سنکار ملگري یې کړل .

دوی ته ورځ د مارغانو سنکار وکړ خو مازدیگر د راتګ په وخت یو اجل نیولې ليوه مخې ته ورغی چې د مشر میلمه په مردک ولگیده او ځای پرځای مرشو . مشر میلمه د ليوه سر په سانګې پورې وتومبه او خان ته یې وویل چې که دې خوښه وي د ليوه سر به د چا په کور واچوم چې میلستیا راکړي . خان یې خبره خوښه کړه او زیاته یې کړه چې ته زمونږ په سیمه کښې نابلد یې ، که دې د هر چا په کور واچاوه نو دا به د کوربه په حق کښې یو قصدي کار نه وي بلکې د هغه په ډوډۍ کښې به زمونږ نصیب وي .

دوی په خبرو خبرو کښې کلي ته را نژدې شو . مشر میلمه سترګې وغړولې چې کوم کور خوښ کړي او د ليوه سر ورواچوي . د خدای (ج) کارونه وو د میلمه نظر د دران د پلار په کور ولگیده ، نیغ ور تیر شو او د هغه د کور د دروازي مخې ته یې د ليوه سر ور وغورځاوه . په دې وخت کښې د دران پلار له کوره راووت ، له میلمنو سره یې روغېر وکړ او په کیسه یوه شو چې سبا غرمه باید میلستیا

ورته وکړي . د دران د پلار له خبرولو وروسته نور خان تم نه شو او له خپلو میلمنو سره یې د حجرې مخه وکړه .

په لاره مشر میلمه له خانه پوښتنه وکړه چې څنگه په خوار سړي خو مې نه یاست اړولي ؟ خان سور اسویلی ویوست او ځواب یې ورکړ چې سړی خوار نه دی خو ډیر بې همته دی . مگر په هر حال اوس مو د ليوه سر وروړی دی ، هر رنگه چې وي ډوډی به راکوي .

ماخوستن په حجره کښې خان ته فکر ور وټویده چې هسې نه دي میلمنو ته خجالت شو نو ناظر ته یې پټ وویل چې ورشه د دران پلار ته ووايه چې گوره خلاصی دي نشته ، له ډوډی به ځان نه پټوي .

څه وخت وروسته ناظر بیرته راغی او خان ته یې وویل چې هغه په کور کښې ځان غلی کړ او زوی ته مې یې په ټینگه سره وویل ، خو زوی خوار یې د خپلې ډوډی خوړلو اختیار هم نه لري ، پاته شوه لا دا چې پلار ته د میلمستیا خبره وکړي .

خان ناظر ته وویل چې ورشه دی را وبوله .

ناظر بیا پسې ورغی خو دی له کوره را ونه وت او ناظر مجبور شو چې زوی یې خان ته وروړي .

د دران رنگ تک ژیر اوبنتی و او سره له دې چې کوټ یې په ځان کښې وو ، له یخني داسې رییده لکه د مني پانه . د خان چې څنگه سترگي پرې ونښتي خوايي ورته بده شوه نور یې هیڅ ورته ونه



ویل صرف خه رویی یی ورکړې او ناظر ته یی وویل  
 چې یو پسه هم ورکړه .  
 دران که خه هم ټول عمر په حقارت کښی تیر  
 کړی وو خو د میلستیا د پاره د خان له خوا پسه  
 ورکول بیخي ورته سخته شوه .  
 په خان یوه نه شو چې پیسې یی څنگه واخیستی او  
 د کور خواته څنگه را روان شو . په کور کښی یی  
 پلار د خان پسه ته خوشحاله شو . پسه یی په  
 اخور وټاره . خه دانی شاغل یی ور واچول او سبا  
 یی زوی ته وویل چې سحر ناظر ته ووايه چې مور  
 مې سخته ناجوره وه ، پلار مې سحر لمانځه مهال  
 غزني ته یووړه او په کور کښی اوس زه یواځې پاتې یم .  
 دران د پلار خبره سمه وانه وریده . ځکه  
 سخته تبه ورباندې راغلي وه او چې په خان  
 پوهیده نو بیا دوه ورځې تیرې وې . د خان  
 میلمانه کندهار ته ستانه شوي وو . ناظر پسه  
 بیرته ځنی وړی و او پلار یی کلیوالو په یوه خوټه  
 سپک کړی و .  
 هسی خو پیرو اکا هرچاته معلوم و چې شوم  
 سړی دی مگر د ليوه د سر له میلستیا پتیدل یی  
 بیخي متل وگرځیدل .  
 خدای خبر چې پیرو اکا ولې د پیسو له لگولو قسم  
 کړی و . شاید دی به د ډیر اوږده عمر په چورت  
 کښی و . او د آینده له پاره به یی ساتلي خو  
 خدای پاک ډیر اوږد عمر ورنه کړ ، په دوه شپيته  
 کلنی کښی ومړ او بی له دې چې د چا سترگه پرې

لونده شي ، خاورو ته وسپارل شو .  
 خو دران په کلي کښې د پلار نه مرگه وروسته  
 هم خوشحاله نه شو . هميشه به نه نورو غلي  
 گرځيده او داسې احساس به يې کاوه لکه د ټولو  
 پوروي چې وي . حال دا چې پر نيم کلي يې د پلار  
 پيسې وې پلار يې په پته ډيرو خلکو ته په گټه رويي  
 ورکړې وې او نن چې هغه نه و نو هيجا يې هم په  
 انکار شرم او گناه نه محسوسوله .  
 د پلار نه مړينې يې څه موده وروسته د دران  
 بچه وختله په غزني کښې عسکر شو . د غزني په  
 ښار کښې د عسکري نه ستونځو سره سره دران  
 په دې خوشحاله و چې کلي او کليوال نه ويني .  
 نه عسکري وروسته چې څنگه کلي ته ولاړ د زمکې  
 د خرڅلاو په فکر کښې شو . په څو مياشتو کښې  
 يې زمکه خرڅه کړه ، واده يې وکړ او غزني ته د  
 خپلو خپلوانو د ممانعت سره سره په کډه ولاړ .  
 دران په څه پيسو د ليلاميو دوکان جوړکړ او  
 نورې پيسې يې په بانک کښې تحويلې کړې .  
 د هغه دلته په ښار کښې گذاره ښه کيدله .  
 دلته يې چا پلار نه پيژانده . د کلي سيال او  
 سيالداري نه وه او ژوند يې ظاهراً بې غمه تيريده  
 خو سره نه دې هم د ده هغه نه کلي راوړي مراوی  
 توب بدل نه شو . ښځې يې په ښار کښې کال دوه  
 وروسته د ښاريانو خوی بوی واخيست او نوريې د  
 کلي ارمان نه کاوه . کډه يې ښه خوشحاله وه د  
 کوڅې نه والو سره يې اړيکې ټينگې کړې وې او چې



هروخت به يي زره و شو نه نورو سنخمنو سره به يا  
 د زيارتونو په سيل ووته او يا بازار ته د يونيم شي  
 د اخيستلو د پاره ولاړه . خو دران سره نه دي  
 چې خپل غم يي نه شو پيژندلي ، يو پت او هميشني  
 غم ورسره مل و . ده داسې احساس کاوه لکه چې  
 يوه پته گناه يي کړې وي او د هغې په وجه خپل  
 خان خوري . هغه دلته هم نه چا سره يار دوست  
 نه شو . نه سحره تر ماسنامه به په دوکان کښې و  
 او د تگ و راتگ په وخت کښې به يي سرپټ  
 اچولې و زمکې ته به يي کتل . د کوڅې خلکو به  
 هغه ډير باحيا او ارام سړي گانه خو د هغه په زره  
 چې کوم اور بل و د هغه تاو حتی د ده کډې هم نه  
 محسوساوه .

د دران په سبار کښې کلونه تير شول . په سبار  
 کښې يي پوخ کور جوړ کړ . په يوه درملتون کښې  
 شريک شو او مشر زوی يي په مکتب کښې واچاوه  
 او داسې وخت پرې راغی چې د ده ژوند ته د کلي د  
 خلکو سترگې وتلې مگر بيا هم ده يو کمی  
 محسوساوه .

يوه ورځ يي سنخې ته وويل چې زره مې غواړي  
 بيرته کلي ته کډه وکړو او هلته څه کاروبار شروع  
 کړم . سنخې يي د ده نه خبرې سره مخالفت وکړ .  
 خو هغې لا د کلي شکايت نه و تمام کړی چې د ده  
 په زره کښې د کلي په نسبت د نفرت اور بل شو او  
 نه ډيره تاوه يي ورته وويل چې سم وايي ، بيخي  
 سم وايي !

سِنځي يې دا گومان وکړ چې خاوند يې دا خبره نه غصې وکړه ، مگر حقيقت داسې نه و . د ده به همدارنگه کله ناکله کلي په زړه وووریده خو اکثره به يې ډير بد ځني راتلل . سِنځه يې د ده برخلاف کلي ته ډيره تله راتله ، مگر کلي يې د ژوند لپاره بيا هيڅکله خوښ نه کړ .

شپې ورځې تيريدلې او دران دوکاندار نه هغه پت او سره سره چې په زړه يې بل و ظاهرأ کرار ، بي ازاره او بي غمه دوکاندار معلومیده . هغه خپل آرامش او سور طبيعت کله هم نه لاسه نه ورکاوه او حتی کله چې د اول ځل د پاره وروسته نه ډيرو عمرونو سنارته پردې پوځونه رانوتل او په گرده توښه اضطراب خپور شو ، دی هماغسې د هميشه غوندي پت خوښي ، آرام او زحمتکشه دوکاندار پاتې شو چې د ننگ او رانگ په وخت به يې سر خورند و او نه هيجا سره يې د زړه خواله نه کاوه .

د روسانو د پوځ نه رانگ سره که څه هم لارې گډې وډې شوې او دی به نور د پخوا غوندي د ليلام په انډيو پسې کندهار ته په بي غمئ سره نه شو تلای خو دا چې د روسانو ليلامي ډير خوښ وو او د ده دوکان ته به ډير راتلل ، نو ده څه خاص تاوان نه و کړی .

دران د نورو سناريانو غوندي نه روسانو کرکه کوته او بد يې ايسيدل ، مگر سره نه دي هم کله دا په زړه کښې نه وه ورتيره شوې چې د روسانو پرضد بايد څه وکړي .



هغه به د کلي خبرې اوریدلې چې اوس هغه پخواني وختونه نه دي اوس گڼ زلمي غازيان شوي دي ، ټينگونه سوځوي او په دښمن لارې بندوي . هغه به دې خبرو ته حيران پاتې شو او کله ناکله به په زړه کښې ورتيره شوه چې په دې حال کښې خو مې کلي ليدلې وای ، مگر دا ارزو به يې سمدستي په زړه کښې مړه شوه او هغه نامعلوم او مبهم غم به يې بيرته تسخير کړ .

يوه شپه دران له همدې نامعلوم او مبهم خپگان سره لاس او گريوان و ، خوب نه ورته ، د خيالونو او چورتونو په دنيا کښې کوز پاس گرحيده او اخر روسانو ته راورسيده . د روسانو له تصور سره د هميشه غوندي په زړه کښې نفرت ورپيدا شو خو له دې بي خونده خياله يې لا ځان نه وو خلاص کړی چې د خيالونو په دنيا کښې ځان ته مخاطب شو ويې ويل :

« دورانہ ! يو روسی دې وژلی وي ، سر دې ځنې پرې کړی وي او هغه سر دې بياکلي ته وروری وي » . دې تصور يې زړه باغ باغ کړ او پسې ویده شو . سحر چې دوکان ته روان و په زړه کښې ورتيره شوه چې يو خوندور تصور خو مې کړی و ، شيبه نيمه وروسته تصور ورياد شو او بيا يې ځنې خوند واخيست .

دې تصور به هميشه خوشالاوۀ او د دې ارزو د تحقق د پاره به يې په تخيل کښې رنگ په رنگ پرواگرامونه جوړول او خوند به يې ځنې اخيست .



هغه به د خيالونو په دنيا کښې کله د پيريانو  
خولې موندلې وه ، کله به يې وزرونه کړي و او حتی  
يونيم ځل به يې په رڼا ورځ روسی وژلې و ، د هغه  
سر به يې غوڅ کړې و او کلي ته به يې وړې و او په  
دې ټوله لاره کښې به د روسانو سترگې خدای (ج)  
په ده پندې کړې وې .

ده که څه هم د روس د وژلو هيڅ اراده نه لرله  
او عقل يې د داسې خطرناک کار اجازه نه ورکوله  
خو په دې باره کښې تصوراتو اود پروگرامونو  
جوړولر ډير خوندي ورکاوه .

پنځه شپږ هفتې وروسته د ده دا خيالي  
پروگرامونه په يوه واحد او کوچلي تخيل بدل شول  
او سره د دې چې يې لا د روسي د وژلو اراده نه وه  
کړې د پروگرام اوله برخه عملي کړه او هغه دا  
چې يو ښه پنج ټکه چاريکاري چاقو يې واخيست او  
د دوکان په پسخانه کښې يې کښود . د ده هغه  
مبهمه ارزو به صرف دې تصور په کرارولې شوه  
چې دوکان ته يې يوه ورځ يو روسی منصبدار يواځې  
راننوځي او دې يې د نورو ټوکرانو په شوق  
پسخانې ته بيایي او هلته يې دې په چاقو وژني  
سرځنې پرې کوي او په يوې گوني کښې يې اچوي  
او دې له گوني سره د پسخانې په شاتنې دروازه  
بهر ته وځي او ځان کلي ته رسوي .

له هغه سره دا تصور هغه وخت لا ډير شو  
چې د بانکونو د بې اعتبارۍ په وجه يې له بانک  
ټولې پيسې را وايستلې او په ښار کښې يې د غلاو



ډير بښت په خاطر دا روسي د خپلې کډې په ذريعه  
 کلي ته يووړي .  
 اوس نو دی په کور کښې يواځې و او خپل  
 تصور يې لا ښه کولی شو . په دوکان کښې به د  
 ورځې له خوا کله ناکله پسخاني ته ننوت چاقو به  
 يې خلاص کړ او د تصور په مرسته به يې په هوا  
 کښې د يوه روسي په گيډه کښې ښخ کړ .  
 په دې ورځو کښې چې به روسان راغلل نو د ده  
 زړه به په دريډلو شروع وکړه او سودا ته به يې  
 بيخي فکر نه رسیده . يوه ورځ يې يو د پنځه سوو  
 روپيو جمير يوه روسي منصبدار ته په پنځوس  
 افغانۍ ورکړ او چې څو دران متوجه کیده هغه  
 تللی و . د خدای (ج) کارونه و همدا منصبدار  
 مازديگر بيا دوکان ته راننوت . ده ورته د جمير  
 وويل چې زما پام نه و ، بيه يې اوچته وه بيرته يې  
 راوړه ، مگر هغه په خبره پوه نه شو . ده بيا خپله  
 خبره ورته وکړه او پسخاني ته يې اشاره وکړه چې  
 له همدې ځايه مې جمير درته را ايستلی و هغه د  
 پنځه سوو افغانيو مال دی زه خطاوتی وم . روسي  
 دا ځل هم په خبره پوه نه شو او دا گومان يې وکړ  
 چې په پسخانه کښې نوي مالونه دي ، نو د پسخاني  
 خواته ورغی . دران يې ممانعت ونه کړ او چې  
 څنگه په زړه کښې ورتيره شوه چې داسې تنها  
 روسي او هغه هم په پسخانه کښې بيا کله  
 پيښيزي نو د الله اکبر چيفه يې لا پوره تر خولې  
 نه وه وتلې چې د روسي گيډه کښې بيا چاقو تر

موتې پوري ننوتی و .

شيبه نيمه وروسته دران د روسي سرغوخ کړ .  
 په يوه پلاستيکي کڅوړه کښې يې واچاوه او بيا يې  
 دا کڅوړه د پوري په يوه ټوکرينه کڅوړه کښې پټ  
 کړ او د شاد دروازي ته لارې د موټرونو د هډې  
 خواته رارهې شو .

هغه په کراتو مراتو کړی تصور د يوې شيبې د  
 پاره هم ټکني نه کړ ، د موټرو په هډه کښې يې د  
 کلي موټر ومونده او د ماسنام اذانونه لانه و شوي  
 چې دران د پوري ته کڅوړې سره د کلي د جومات  
 مخې ته ته موټره ورکوز شو .

اوس هغه شيبې رارسيدلې وې چې د ده ته زړه  
 نه يوه مرموز غم کچه کوته . دران په اندروني  
 حقارت د غلبې موندلو د پاره نور ځنډ نه شو کولای ،  
 د روسي سر يې سره د هغه ته عسکري خوټی ته  
 کڅوړې راويوست او د جومات مخې ته يې واچاوه .

دا خبره لکه چرچرۍ په درست کلي کښې خوره  
 شوه او هغو ځوانانو چې ځان ته به يې يوڅه ويل  
 ده ته د احترام په سترگه کتل تر نيمې شيبې پوري  
 زاړه او ځوانان ترې راگرځيدلي وو . له ده يې د  
 روسي منصبدار د وژلو کيسه اوريدله او ده ته يې  
 په حسرت حسرت کتل . د دران زړه سپک شوی و  
 او داسې احساس يې کاوه لکه د اول ځل د پاره چې  
 وينه پکښې چلیدلې وي .



# داز

ما دوه مياشتي د مخه جهاد پيل كړي و . په  
تيرو دوو مياشتو كښي دا لومړي ورځ وه ، چې له  
مرکزه د باندي ، هغه هم په يواځي ځان وځاښه  
راسپارل كیده .

زه د مجاهدينو له مرکز ه څلور كيلو متره لبري  
پيره ولاړ وم قوماندان راته ويلي و ، چې د سړك  
څارنه به كوي او كه دي پر هر جا شك راغي ،  
تالاشي يې اخله ، ځكه آواز ه ده چې لويه قوه راځي .

د پيري په لومړيو شيبو كښي يوه شوم چې ډير  
مشكل كار ته مي غاړه ايښي ده . كه به هر څوك د

لاري پر سر تيريدل ، نو ما به د شك په نظر ورته  
 كتل . د يوه - نيم لاروي په برخه كسي به مي شك  
 ډير شو ، خو د تالاشي جرأت به راسره نه و . په  
 زړه كښي به راتيره شوه ، چې په سرپه خه به  
 ورسره نه وي ، هسي به دريوري وخاندي . حقيقت  
 دا دي چې په خپله سيمه كښي تالاشي اخیستل  
 ډيره گرانه خبره ده ؛ ما په دې ورځ داسي كسان  
 هم وليدل ، چې سبه غوره پوښتنه به يې راسره  
 وكړه ، خو ما به نه پيژندل .

ما تر غرمې پورې د هيجا تالاشي وانه خيستله ،  
 خو د زړه ستريا پوره ستري كړي وم . غرمه مهال  
 د خلكو تك و راتك كم شو . د سړك يوي ډډي ته  
 په ډبره كښيناستم او په زړه كښي مي وويل :

- چې زه او دا كار خو ډير سره ليري يو .

ما لاساه نه وه سمه كړې ، چې دا غرمي واوريده :

« وا هلکه ! مجاهد يې ؟ »

ما سر را اوچت كړ . د اواز خاوند يو سپين زيري  
 ملنگ و چې زما لور ته را نژدې كيده . زه ورولاړ  
 شوم ، پوښتنه مي ورسره وكړه او يوه مي كړ ، چې  
 مجاهد يم . ملنگ راته وويل :

زويه ازه نه بفلانه راغلي يم ، خو سوه تانكه را-  
 روان دي ، د خان چاره كوئ ! يوي خواته غلي شئ !  
 ما نه ملنگه د قوي په باب نورې پوښتنې وكړې ،  
 خو هغه ته اضافه معلومات نه و .

په داسي حساس وخت كښي راته د سړك  
 پرېښودل نا مناسبه ښكاره شول ، نو ملنگ ته مي



وويل ، چې كه دا خبر زمور مركز ته ورسوي ، ډير به درځخه خوشحاله شو ، ځكه زه مجبور يم دلته پاتې شم او بل څوك نه شته ، چې ويې ليرم .  
ملنگ وويل :

- په دواړو سترگو ، د مجاهدينو خدمت به ولې نه كوو !

ما ملنگ ته د مركز لاره وروښوده او هغه راځخه رهي شو . ملنگ به لاشل - ډيرش گامه نه و ليري شوي ، چې زه پسي ورغلم د تالاشي اجازه مې ځنې وغوښته . ملنگ په داسې انداز دوه - درې ځله راته كوز - پاس وكتل ، چې په خپله خبره ښه پښيमानه وم ، خو اوس شوي كار و ، حقيقت مې ورته ووايه ، چې ملنگ ماما ! خوا به نه بد وي ماته قوماندان امر كړي ، چې هر ناپيژندويه مركز ته را ليري ، تالاشي يې اخله . زه ښه پوهيږم ، چې ته خپل سړي يې ، خو كه قوماندان خبر شي چې زه تالاشي نه اخلم - سخته خوا بدوي .

ملنگ په قهر شو ، په تنده لهجه يې راته وويل :  
ښه ، ډيري خبرې مه كوه ، تالاشي دي ژر - ژر اخله ، په سره تركښي مې مه ايسارهوه .

ما په خپل عمر كښي د لومړي ځل د پاره تالاشي اخيستله . د تالاشي په وخت كښي مې د سړي له جيبه د شفر په څير ليكلي ليكني لاس ته راوړي سپين زيري زما د سوالونو په ځواب كښي وويل ، چې دا يانې په بغلان كښي څو تنو مجاهدو راكړي او قسم يې راكړي ، چې نه به مور جا...



وربنيې او نه هم هغه کسان چې دا پانې ورسپارم .  
 د سپين زيري ملنگ خبرو قانع نه کړم . ملنگ  
 مې ته خان سره معطل کړ ، چې څوک شناخته را-  
 پيدا شي او نه « شفر » سره يې مرکز ته وليزم .  
 په دې منځ کښې ملنگ راته وويل :  
 زه به د سين په غاړه اودس وکړم .  
 ما ويل :

ښه به شي .

ملنگ ته ما څخه شل - پنځه ويشت متره ليري  
 د سين په غاړه اوداسه ته کښيناست . خو څه  
 شيبه وروسته يې د درياب منځ ته توپ کړل او بلې  
 غاړې ته يې د رسيدلو د پاره لکه تکره لامبورن  
 لامبو وهله . زه وارخطا شوم . نه څه ترديده  
 وروسته مې د ټوپک خوټه ورواړوله ، درې ډزه مې  
 باندې وکړل . هغه اول د اوبو لاندې شو او بيا يې  
 جسد د درياب څپو په اوږو کړ . شاوخوا مې وکتل  
 په دره کښې هيڅوک هم نه ښکاريدل . خو دقيقې  
 مې اوبو ته کتل . نه څپو او اوبو کرکه را پيدا شوه  
 مخ مې ځنې واپاوه . غر هم سهمجن او وهمناک  
 ښکاریده . گرمي بيخي ډيره وه ، خو زما په زړه يخ  
 ننوتی و . ريزيدم . لس - پنځلس دقيقې په خان  
 نه پوهيدم - وروسته بيا د لويې قوي راتگ رايا د  
 شو - د سړک غاړې ته راغلم - يو شناخته لاروي  
 ته مې وويل ، چې مرکز د قوي نه راتگه خبر کړي .  
 بعد نه دې د يوې ونې سيوري ته کښيناستم .  
 د پيښې شوي مسلې جريان مې په ذهن کښې د فلم



په شان تيريدء ، خو فكر مي نشو ورته كوټي  
 داسي احساس مي كاوه ، چي هغه ملنگ د شانه  
 خوا را روان دي ، ماته را نژدي كيږي . خو حله  
 مي شاته وكتل ، مخ مي بلي خواته واراوه ، خو بيا  
 هم توهم نه پريښودلم . خلك په لاره باندي تلل او  
 راتلل . نور مي څوك نه څارل . كه به چا سلام را  
 واچاوه ، ځواب به مي وركړ او كه نه راباندي تير  
 به شو او پرې پوه به نه شوم ، چي څوك دي او  
 چيرته ځي ؟

يو وخت مي دوه تنه سواره مخ ته ودريدل او  
 پوښتنه يې راڅخه وكړه ، چي يو سپين ږيري ملنگ  
 دي نه دي ليدلي ؟ دا پوښتنه نه وه د ټويك كوټي  
 وه ، خو په ځان مي رانه وړه - ځواب مي وركړ ،  
 چي نه ! هغوي د تگ په وخت كښي وويل :  
 وبخښه په تكليف مو كړي - هغه زموږ دوست دي ،  
 موږ ويل ، چي ممكن ليدلي به دي وي .

دوي دواړه د « بغلان » د مجاهدينو سرگرويان  
 وو- ما پخوا هم ليدلي وو . د دوي نه ليدلو  
 وروسته د خپلي گناه په لويوالي پوه شوم . دا مي  
 يقين شو ، چي نه هغه خوراكي سره د مجاهدينو  
 اسناد وو ، چي نه يې غوښتل افشا شي ، نو تيښته  
 يې غوره وگڼله .

ما نه ډيرو چورتونو وروسته دا فيصله وكړه ،  
 چي هغه ما د بي گناه په صفت نه دي وژلي او زه يې  
 په قتلولو نه ملامتيزم ، خو خبره بايد تر آخره  
 پورې پته وساتم . ځكه ما د راز معلومولولاره د تل

د پاره بنده كړه او كه جبهې ته خدای ناخواسته  
هر تاوان ورسیري نو له ما به یې نه انگیري .  
ما د ملنگ کاغذونه له جیبه راویستل ، د یوې تیرې  
لاندې مې پت كړل ، بیا د دریاب غاړې ته ورغلم ، د  
ملنگ د بوټانو خاپونه مې اوار كړل . ماته صرف  
یوه لاره پاتې وه او هغه دا چې په ځان باندې باید  
پل را نه وړم . له څه فكره وروسته مې تر تیرې  
لاندې پانې را واخیستلې ، په اوبو كښې مې  
ووینځلې ، بیا مې ټوك - ټوك كړې او په سین كښې  
مې واچولې .

زه لا د سین په غاړه ناست وم ، چې سرې راغی  
ویې ویل :

- قوماندان غوښتی یې .

دا سرې د سر ك ساتنې ته پاتې شو او زه مرکز ته  
رهي شوم .

چې هلته ورسیدم او د قوماندان څنگ ته مې هغه  
دوه تنه سرگرویان ولیدل نو شكونو داسې په مخه  
كړم ، لكه هغه بې روحه جسد چې د اوبو څپو یووړ .

- قوماندان راته وویل :

- نن دې په لاره باندې یو سپین زیری ملنگ نه دی  
لیدلی ؟

- ما ځواب ورکړ :

نه ، مانه دی لیدلی ؛ ما دغو دوو ورونو ته هم دا  
خبره كړې وه .

- قوماندان وویل :

ما دې ته راغوښتی یې ، چې كه داسې سپین زیری



چيرته په لاره تيريدۀ را تاويي كړه. يو سپين زيرى  
ملنك پرون په « بعلان » كښي د مجاهدينو نه  
گروپ سره مل شوى و او وروسته نه هغې چې يې  
گروپ په الوتكو بمبارد كړ، تننيدلى دى .

د دې خبرې په اوريدو سره مې روح داسې آرام  
شو، لكه سين چې د غرونو نه غيږي اوارو دښتو ته  
را ورسيرې .

- قوماندان دا هم وويل :

- د هغې لويې قوي د راتك په برخه كښي ستا  
احـوال بيخايه و ، دا دوه ورونه اوس - اوس نه  
« بغلانه » راغلي دي . صرف يوه وړه قوه را روانه  
ده ، هغه هم په لاره تيريزي ، دلته نه پاتې كيږي ،  
خو مور د وړې قوي بڼه خواب ويلي شو - كه  
خداى كول سټې به يې وباسو .

هغه نه خپلو خبرو وروسته د لارې څارنې ته  
وليرلم . په لاره باندي مې زړه داسې سپك و ، لكه  
چې څوك نه بنديخانې را خلاص شوى وي خو د  
« راز » معلومول مې لا مناسبه نه گڼله ؛ ځكه د دې  
يوه راز افشا كيدلو هغه نور رازونه خلكو ته ورپه  
گوته كول ، چې ما د تل د پاره پټ كړي وو .

## ساره بادونه

ميا صاحب وروستی خُل د نهه پنخوسم کال په  
میزان کښې زموږ کورته راغی . ما خني د حال  
احوال پوښتنه وکړه . ده ټنډ ټنډ خوابونه راکړل  
او په پای کښې يې راته وويل :  
« سبه ، له کوټې ووځه نور مې مه په عذابوه ؛  
دومره وکړه چې برستن راوړه يخني مې کيږي . »  
ميا صاحب به پخوا هم د زړه غوښتنه نه پتوله  
او نابلد سړی ورته ډير حيرانيدای شوای خو دا  
خُل يې د خبرو له اندازه معلوميدل چې يوڅه بې  
حوصلې هم دی . ما برستن ورته راوړه او د



ستتيدو پروخت مې خوږه ونه دريده بيا مې وپوښت :  
 « ميا صاحب ، ناجور خو به نه يې ؟ »

د ده د حوصلې کمزوري نوره هم جوته شوه او په  
 ستوغه وينا يې خواب راکړ :

« روند يې ، نه يې وينې چې مني دي او سبرکال هوا  
 ډيره سره ده ، همدا اوس لکه د ژمي د خپلې سور  
 شمال لگيري . که مې څه ضرور کار نه واي نو په  
 دې سره هوا کښې چيرته راتلم . »

ما د ده خبرو ته سر وخوځاوه او ځنې رهي  
 شوم . د وره د پورې کيدو پر وخت يې اواز را  
 باندې وکړ :

« ورسم پورې کره ! »

ور مې پورې کر . د باندي را ووتم . لمر په  
 غرغرو و . هوا سره نه وه . د حويلې په چمن کښې  
 کيناستم او د ميا په هکله ، چې ډير مضطرب او بي  
 حوصلې را معلوم شو ، فکر يورم .

زه ډير کوچنی وم چې د ده راتگ مې ياد شي .  
 په هغه وخت کښې مونږ لا کابل ته را کډه شوي نه  
 و . دی به په کال کښې دوه - درې ځله زمور  
 کورته راته . شپه به يې تيره کړه او د سحر په  
 خړه وره کښې به له خدای پاماني پرته په خپله  
 مخه رهي شو . ميا په هغه وخت کښې هم مونږي  
 زيره درلوده . د کتابونو غوټه به ورسره وه . شنه  
 لونگي به يې په سر وه . هغه وخت يې هم شونډي  
 چاودې وې او د ده په واړه ځان کښې به تقريباً  
 هره کورتي لويه او کڅو ښکاریده . د کلونو تيريدا

په ده كښې صرف دا تويير راوستې ؤ چې هاله يې  
 زيره توره او د خبرو حوصله ډيره وه . پلار مې دې  
 خدای وبخښي تر نيمو شپو به ورسره ناست ؤ .  
 ده به له كابل په نويو كتابونو سر بيره تازه خبرې  
 راوړې وې . كه څه هم زه د دوى په خبرو سم نه  
 پوهيدم خو د كابل خبرې را باندي ډيرې ښې  
 لگيدې او په دقت به مې ورته غور ايښى ؤ .  
 كتابفروش ميا به د كابل كيسې كوټې او د كابل د  
 كوڅو ، واټونو ، سياستوالو ، ليكوالو ، جشنونو ،  
 مرگونو ، ودونو ، مظاهرو ، غونډو ، كتابونو او  
 اخبارونو په شمول به د دغه ښار د ژوند له گڼو  
 اړخونو غريده .

ما په کوچنيوالي كښې د كابل په باب دومره  
 مطالب ذهن ته سپارلي وو چې كله په لويښې لومړي  
 ځل دې ښار ته راغلم نو ډير ځايونه به داسې را-  
 معلوميدل لكه پخوا چې مې هم ليدلي وې او پكښې  
 بلد يم . زما د دې ډول احساس په پيداښت كښې  
 د ميا لوى لاس ؤ .

ميا په كابل كښې پيدا شوى او لوى شوى ؤ .  
 كابل د ده د كتابونو د راكړې وركړې او د ده د  
 يارانو مركز ؤ . هغه به له كابله ډير لږ سفر كاوه  
 او كه به په څلور- پنځه مياشتو كښې يوځل  
 ولايتونو ته هم لاړ نو مساپري يې تر هفتې نه  
 اوږديده . له ده سره به د كتابونو پنډ كى په سفر  
 كښې هم خامخا ؤ . د كتابونو په كاروبار كښې د  
 ده اصلي مقصد د پيسو گټل نه ؤ بلكې يا به يې له



کوم شناخته لیکوال یا شاعر سره د مرستې نه پاره د هغه کتابونه پلورل او یا دا چې د کار کتابونه به یې په زور یا رضا په هغو کسانو خرڅول چې د ده شناخته وو او خاصه لوریینه یې ورسره لرله . میا پیسو ته څه خاص ضرورت هم نه درلود ځکه واده یې نه و کړی ، د کتابونو پنډه کي سرمایه نه ځني غوښته او د شپې تیروولو نه پاره یې په شخصي کوټو سربیره چې مثلاً د جوماتونو په حجرو کښې ده ته رسیدی شوی ، په کابل کښې په طبع برابر یاران هم دومره لرل چې که د هر یوه کره یې په نوبت شپه کوئی نو د چا خبره د لومړي سړي کور ته به کال پس بیا نوبت رسیده . زه تر اوسه پورې دا باور لرم چې له کابل سره د ملگرتیا احساس په هغه کښې د ژوند د ملگرې د لرنې احساس تر ډیره حده کمزوری کړی و .

زه لا په چمن کښې ناست وم او د کابل تک شین اسمان ته مې کتل . درې - څلور جنگي الوتکې د اسمان په جنوبي څنډو کښې ښکاره شوې . د الوتکو اواز سوکه - سوکه را نژدې شو خو ما د هغو په هکله فکر ونه کړ او د خیال او حافظې په مرسته مې د میا ، کابل او کوچنیوالي په باب خواره یادونه را یادول او ځان مې له حاله لرې کاوه .

کله چې موږ کابل ته را کډه شو په اولو ورځو کښې میا هره ورځ زموږ کور ته راته . هغه چې زموږ د کور په شاوخوا سیمه کښې څوک پیژندل

ټول يې را معرفي کړل . په ښوونځي کښې د ماشومانو د شمول نه کاره را نيولې د حويلې په ټو کښې د گلانو د قلمچو د را وړلو تر کاره پورې يې چې هرڅه په وس کښې و هغه را سره وکړل .  
ميا په کابل کښې تر ډيرو پورې د ميلمنو په سترگه راته کتل .

زه لا په همدې يادونو کښې ډوب وم چې ميا کړکې خلاصه کړه ، ورو يې بللم او بيرته يې ژر کړکې پورې کړه .

هغه په گوته کښې نه خپل عادت سره سم ، تغيرات راوستي وو . توشکونه يې د خپل ذوق مطابق نه سره اوار کړي او هر هغه څه چې ورته نامرتب معلوم شوي وو ، مرتب کړي وو . دې که چيرته يوه شپه هم کوي نو اول خو د فرش نه مخې خلي - خاشي ټولوي . بيا د گوټې اسباب نه خپل ذوق سره سم ترتيبوي . حتی ځيني وخت خو که په ديوال باندې عکسونه څورند وي هغه هم را-کوزوي او د بيا ځای پرځای کوولو په فکر کښې يې لويږي . د ميا صاحب بل کار دا وي چې يوه اړخ ته د کتابونو غوټه کيزدي او بل اړخ ته خپل څادر اوار کړي . څادر په دقت گوري چې هسې نه سم قات شوی نه وي . نه دې کاره وروسته بيا خپل شين وړوکي پتکې په دواړو لاسونو نه سره را کوز کړي په څادر باندې يې کيزدي او بيا د قلم ، عينکو ، تسپو او رومال وار راشي چې د څادر په څلورو گونجونو باندې ږدول کيږي .



زه د ميا صاحب په هدايت د وره شنگ ته غلي  
 كيناستم او خراغ مي بل نه كړ . هغه په پرستن  
 كښي خان كلك پيچلي ؤ او دوه - درې دقيقې يې  
 خه ونه ويل :

وروسته يې بيا راته وويل چې ور نژدې شم . زه د  
 ده كتابونو ته نژدې كيناستم . ده غوټه خلاصه  
 كړه . له يوې پلاستيكي كڅورې يې دوه كتابونه را-  
 وايستل ؛ ماته يې راكړل او راته وپې ويل :  
 دا ولوله چې خه زده كړې !  
 ما ورته وويل :

« تشكر . بيه يې خو افغانه كيږي ؟ »

ده راته وويل :

« درباندي خرخوم يې نه . »

ما وويل :

« نو په خو ورخو كښي يې بيرته در وسپارم ؟ »

ده خواب راكړ :

« دا ستا شول . بيه نه لري . يو زور باپيار مي ؤ .  
 هغه تيره هفته له كابله ووت او تر تگ د مخه يې  
 شل - پنځه ويشت ټوكه كتابونه وړيا راكړل . ما  
 هغه ته ويلي وو چې زه يې هم نه خرخوم او په  
 خپلو شاگردانو يې ویشم . گوره ! زه تاته د خپل  
 شاگرد په سترگه گورم او هغه هم ستا د پلار په  
 خاطر . ته كه هرخومره بازاري خبرې اترې او  
 لباسي راشه درشه راسره وكړې خو زه يې ستا په  
 تله نه درتلم ، نور مي مه په عذابوه . يوځل جگ  
 شه دا كړكي وگوره . كه كومه يوه كوټيك نه وي

کوټیک یې کره او ور به هم سم پورې کوي ؛ خو  
گوره ، یوه خبره واوره ، ماخوستن وروسته له  
ډوډی راشه یو خو خبرې درته کوم . ضروري خبرې . «  
ماخوستن مې میا ته ډوډی وروړه . هغه د خپل  
همیشني عادت پر خلاف راته وویل :  
« ته هم خپله ډوډی دلته راوړه ، یوځای به یې  
وخورو خو په تیاره کښې به یې خورو . د سپورمې  
رڼا کافي ده . »

میا د خوراک په منځ کښې یو ناڅاپه ډوډی بس  
کره او په خپرو شو :  
- عجیبه ده . هیڅوک هم پاتې نه شو . هرڅوک  
یوې خواته غایب شول . داڅه وشو ! داڅه حال دی ؟  
هرڅه مراوي ښکاري . لکه کابل چې چا تر ستوني  
نیولی وي . «

ده پنځه شپږ دقیقې همدارنگه خبرې وکړې او  
بیرته یې په خورلو شروع وکړه .  
تر ډوډی وروسته یې د جای څښلو پر وخت  
راته وویل :

- « زه نور نه شم کولی چې ښه کتابونه پیدا کړم  
او تاسې جنابانو ته یې وساتم . په دې وخت کښې  
د ذوق او مطالعې خاوندان خپل کتابونه په نیمه  
بیه خرڅوي او یو لور- بل لور ته تښتي . که  
چیرته واقعاً د لوستلو شوق لري نو په لږو روپو  
به ډیر زیات کتابونه پیدا کړي . دا کتابونه ضایع  
کیري . یایې وباسه ، یایې په پلاستیک کښې وپیچه  
ښخ یې کره ، یوڅه پرې وکره خو چې ضایعه نه



شي . ڊير سنه ڪتابونه به ڊير ارزانه پيدا ڪري . «  
 ما وغبنتل چي په سياسي حالاتو ڇه ووايم  
 خو ميا خبرو ته پري نه بنودلم ، غلي يي ڪرم اوويي  
 ويل :

- « زما خبري په دقت واوره . زه ڇه اوريدلو ته نه  
 يم راغلي . زه ڇه ويل غواړم . يو نصيحت دا درته  
 ڪوم چي ته ڊير اٿه - پته يي ، په لاره چي ڇي نو  
 شاوخوا ته سم متوجه نه يي . ٽانگونه په سرڪونو  
 باندي ڊير ڳرندي ڳرڇي ، ڪه يي ووهلي نو بيا دي  
 نه بچ ڪيدا شته او نه دي ڇوڪ پوښتنه ڪولي شي .  
 زه دا دريم ڪال دي درته وائيم چي ته خوئي سره دي  
 احتياط ڪوه . دا ڄل مي خبري سمي واوره . بيا  
 خدای ته معلومه ده چي سره به وينو او ڪنه . «  
 ما وويل :

ميا صاحب وٺي به نه سره وينو ! ؟

دي اول پته خوٿه شو او بيا يي راته وويل :  
 - « ته موضوع د باندي خبري مه ڪوه . ستا خوٿه  
 ڊيره سوري ده ، ته ڊير احتياط ڪوه . رشتيا يوبل  
 نصيحت درته ڪوم خو اوس د ماسخوتن د لمانڇه  
 وخت دي ؛ ته ما سره يوڄاي لونځ وڪره . «  
 ميا به هميشه ڄانته لونځ ڪاوه او يواڄي به يي  
 ڊوڊي خوره خو دا ڄل يي لکه چي تنها يي نه شوي  
 زغملی .

د لمانڇه په پای ڪښي يي اوزده دعا وڪره او  
 بيبي تر لاس ونيولم او په داسي لهجه لکه ڇوڪ  
 چي چاته زاري ڪوي راته وويل :

- « گوره ! سبرکال به ژمی ډیر سور وي . اوس لا  
ساره بادونه لگيري . لرگي او سکاره به بيا نه پيدا  
کيري . هر- هرڅه تر وړو او غورو پوري واخلي ،  
ساده گي مه کوئ ؛ تاسې بي تجربې ياست ! »  
ميا خپلې خبرې يو ناڅاپه بس کړې او بيا يې  
وويل :

- « نور زما ضروري خبرې تمامې شوي . زه سحر  
وختي ځم . خدای پاماني راسره وکړه . »  
ده له ما سره د لومړي ځل له پاره په خپله خوښه  
خدای پاماني وکړه او زه د خپلې خوب کوټې ته  
ولاړم .

د حويلې په مينځ کښې پرچمن ، گلونو او  
تاکونو باندې سپورمې پلوشې وروټې . ما له کرکي  
څخه آسه مایي غره ته کتل . د بنديز د نيټې له را-  
رسيدو د مخه لا کابل په کامل سکوت کښې لاهو  
شو . وروسته بيا ورو- ورو له کوخواو واټونو د  
ټينگونو اوازونه راغلل .

په برستن کښې مې لکه د « ميا » ځان ويچلو او په  
گوښه او تياره کښې مې د عافيت له احساسه  
خوند واخيست .

د ۱۳۶۴ کال میزان

پيښور



## د مور غم

د وی تیره شپه سره ملگري شول او نن یې کړی ورځ د بغلان په کلیو- کروندو کښې لار وهلې ده چې هر کلي ته ورسیري، معلم ته پخواني وختونه وریاد کړي، د بمونو او ټینکونو په ټوټو لارې تو کړي، کله ناکله یې رنګ شوي کورونه د تندي گونځي ورزیاتې کړي او په سترگو یې توره شپه شي، مگر د نسیم حال بل دی، چورتونو پسې اخیستی او شاوخوا ته یې هډو پام هم نه دی.

درې-درې نیم ساعته دمخه بره گۍ طیاره راغله، را- ټیټه شوه، ودریده او د مرمیو باران یې شروع کړ، مقلم په شارو کروندو کښې چې دوه دوه نیم لویشتې واښه په کښې

ولار وو ، پريوت او پر ده يې چيفه كړه چې ټوپك پټ كه ، سر پټ كه ، سترگې پټې كه ، ساعت پټ كه ، نوكان پټ كه ... مگر هغه لكه بت ولاړ و ، خپل نوكان يې ژ وول او د چورتونو له خوبه را وپس نه شو . معلم لا پروت پروت نارې وهلې چې الوتكه په بل لور لاړه او دوى له خطره بچ شول . معلم د نسيم دې حالت ته ډير فكر وړى دى ، نه پوهيزي چې دده روحيات څنگه پياوړي كړي . هغه ته د تيرو جنگونو كيسې تيروي او دا ورسنودل غواړي چې ته خوا مه بدوه ، ستا لاس د وطن تر سر جار شوى دى او ستا وپښته او بانه د وطن په مينه كښې لوگي شول ، ته د ډير وياړ او عزت وړ يې ، نن د ټولو زلمو ميندې د زړه وينې څښي خو ستا مور بيا هم بختوره ده چې زوى يې په سمه لار روان دى ، له تا څخه به لوى خداى خوشحاله وي او ته د هغه دمظلومو بندگانو لوى خادم يې ... خو نسيم د معلم خبرو ته غور نه زدي . د هغه په زړه كښې څه بل شاني اور بل دى . د وياړ او افتخار خبرې ورته مكرري ايشي او پر ذهن يې دم پر دم هغه پرونى پيښه خوريزي . له خانه سره وايي : "عجيبه ده ، زه هيا ونه پيژندم ، هغه ما له ډيره لرې څخه وپيژندله ، خو دې راته په خپل لاس ډوډى را وړه ، په سر يې ښكل كړم او په چوتره كښې يې د يو بيگانه په څير را څخه د خپل زوى پوښتنه وكړه . نه پوهيزم چې زه ډير زيات بدل شوى يم او كه ددې حال خراب دى ؟ شايد دا دواړه دليله سم وي . دا نو څنگه ممكنه ده



چې مور دې خپل زوی ونه پيژني .

د خوب کلمه يې په ژبه وويله او بيا يې په شونډو کښې وموسل . معلم دا فکر وکړ چې زما په خبرو پورې يې وخنډل ، نو په اوره يې لاس ورکښود او په پورېدلي غز يې ورته وويل :

زه به اوس د خپلې مور کيسه درته وکړم ته باور وکړه چې زه هم ډير خپل شوی يم ، ډير گړيدلی يم ، خو څه وکړم ، دا به د خدای رضا وي او تقدير نه پر بله کيږي .

د معلم پياوړي لاسونه د نسيم تر غاړه را حلقه شول او چې ځوان د معلم د غز پورېدا د خپل زړه دربا ته ورته احساس کړه نو بيا يې ليمې د معلم خواته ورواړولې .

معلم ورته وويل :

ياره زموږ سيمه ډيره اباده ده ، ډيرې شنې ونې لري او ښې شوې په کښې کيږي ، شاو خوا يې زرغونې گروندي دي او د کندوز سيند په کښې لکه د سپينو زرو بهيږي . زما ورور يې د همدې سين پر غاړه ليدلی و . روسان ته لري کليو په ماتې را ستيدل . غصه وو . خدايزده چې ولې يې دده د وژلو اراده وکړه . هغه د هيليو ښکار کاوه . دوی دا گومان درلود چې دی د تيښتې لار نه لري ، نو دوه درې ټانکه يې لري را وڅرخول ، د هغوی زړه وء چې ژوندی يې ونيسي ، ټوپک ځني واخلي او عذاب گشه يې کړي ، د همدې مقصد له پاره يې ټانکونه ودرول او مرمی يې پرې ونه وروولې ، خو دوی ونه پوهيدل ، هغه ډير ښه لامبو زن و .

سمدستي يې سين ته ټوپ کړو او چې ټينگونه د سين غاړې ته را رسيدل ، دهه په ډوبکي خان د پله لاندې برخې ته ورساوه . که څه هم په سني پښه يې يوه گولۍ لگيدلې وه ، خو هډوکي ته يې تاوان نه ورسيدلې . روسانو په درياب ډيري مرمي وورولې مگر له ټينگونو را بهر نه شول . دې هورې تر ستو لاندې خدای وساته .

کله چې ټينگونو د ښار خواته مخه کړې وه ، زما ورور هم گورته روان شوی و ، په کومه لاره چې دی راغلی و د واورو په مينځ کښې د پريوتلو ، لويدلو او پښې ښويدلو ډيري نخښې وې او دا يې ښودله چې خوارکي په زحمت سره گور ته رسيدلې و .

په همدې وخت کښې د معلم غر څه نور هم ژرغونی شو . خپل لاس يې د نسيم له اوبړې را پورته کړ او له شيبې نيمې سکوت څخه وروسته يې وويل :

زلميه ! زه په هغو شيو کښې په کور نه وم او دا هر څه مې ادې په سترگو ليدلې ، هغې مور ته دا نکل داسې کاوه چې له سپيده چاوده وروسته مو د ټينگونو غر تر غور شو ، يخ ډير و او واوره پرته وه . د تينستي لوري نه و او د الله په رضا صبر شو ، خو سلطان محمد را ته وويل : ادې ! زما زړه نه صبريزي ، پرون يې هم د درياب پر غاړه کابو وژلې وم ، که گورته را ننوتل او زه يې زخمي وليدم نو بيا مې نه پريزدي ، ښه به دا وي چې په دا مخامخ غونډيو کښې پټ شم . ما ورسره ومنله ، خو پل يې سم نه شو اخيستلی ، نو ميرزاگي ته مې وويل چې



هله زويه ! تر مت يې ونيسه او ژر يې پر غونډې واړوه .

معلم بيا پته خوټه شو . څه نور څه لکه چې ورياد شول او داسې يې خبرې شروع کړې :

مور مې ويل، مخکې تر دې چې دوی په لور وکښي پريوځي ، ټينگونه را ورسيدل او پر دوی يې گوټي وورولې . زه فکر کوم چې مور به مې محاربوي ماشينونه ليدلي وي ، ځکه ويل به يې چې ډير گړندي او واړه ټانگونه وو . چې قوه را لنده شوه ، ميرزاگي سلطان محمد پريښود ، منډې يې کړې او د تيرو شاته پټ شو سلطان محمد شاته پاته شو ، روسانو وويشت ، ميرزاگي چې دا حال وليد نو د ورور خواته يې را منډې کړې ، خو په واورو کښي پريوت . مور به مې ويل چې ما ددوی دواړو غبرگه کړيزه واوریده چې نارې يې کړې :

" ا... د... د... ي !!! "

خو ځوانه ! زه يقين لرم چې مور مې هسې تصور کاوه هغوی يې دې ته نه وو پرې ايښي چې چيفې وکړي . مور مې د ډزو سره سم بې هوشه شوې وه او د کلي د خلکو تر را رسيدو او د هغو تر ښخولو پورې بې حاله وه . هغې چې به ددې پيښې په باب څه ويل نو خپل تصورات به يې هم ورگډول . دا نه وه ملامته ، د دې منځوی زوی د شپاړسو کلونو و او کشری يې يوولس کلن و .

ځوانه ! لوی غمونه نه هيريزي ، خود مور غم مې دومره لوی و چې ټول غمونه به يې را باندې هيرکړل .

د معلم خبرې نسیم ورغوڅې کړې ، ویې ویل :  
 " معلم صاحب ! زه هم مور ته خوابدی یم ، دې وت  
 وت پوښتنه را څخه کوته او په دې نه پوهیده چې  
 له نسیمه د نسیم پوښتنه کوي . دې په هغه یوه  
 ساعت کښې څو څو ځله پر تندي ښکل کړم چې  
 ما گواکې د نسیم حال ورته را وړی و . تا خوبه  
 ممکن پام و چې را ته ویل یې : نسیم ته به حال  
 ورکړې چې یوځل راشي ، درې میاشتي وشوې چې  
 نه مې دی لیدلی . دا څوممه ورځ ده چې بد بد  
 خوبونه وینم . ورته وایې به چې ضرور راشه . مور  
 دې ډیر یادوي . تا خوبه پام و چې ما ورته وویل :  
 زه اوس له کندزه راغلي یم او بیرته جبهې ته نه  
 ستنیزم ، مگر دې وژړل او په ډیر عذر یې وویل چې  
 هر رنگه وي حال ورکړه ، زما اندیښنه ده او ورته  
 وایې به چې پلار دې ناجور دی ، تې یې کیري .  
 معلم صاحب ! زه څه ورته ووايم ، له زړه مې یو  
 خدای خبر و چې دې مې د پلار د ناروغۍ وویل . پلار  
 مې ناجور دی خو زه یې پوښتنه نه شم کولای ! تر  
 ډیره وخته مې په فکر کښې جنګ و یو ځل به مې  
 ویل چې را څه پلار وگوره خو بیا به پشیمانانه شوم  
 چې هسې نه ومې پیژني او مور مې له غمه لیونی  
 شي اخر مې له ځان سره فیصله وکړه چې را څه  
 نسیمه ، د مور د پاره پلار مه وینه .

معلم ورته وویل :

ښه دې وکړل ، زما ښه پام و ، یو انسان باید ...  
 معلم صاحب لا د لوی انسان کړه وړه جوړول چې



نسیم بی حوصلې شو او دهغه د خبرو په مینځ  
کښې یې ورته وویل :

ښه ، هغه د مور کیسه دې په نیمایي کښې پاته  
شوه . معلم وویل :

زما مور مړه شوه . زما مور د زامنو له مرگ نه درې  
میاشتې وروسته پور پرې کړ . کاشکې یې د زامنو  
غم نه وای لیدلی . په هغه ساره ژمي به ټول ویده  
وو ، دا به را وینه شوه ، پته به ووته او د زامنو د  
قبرونو خواته به کښیناسته . په عذر - زاری به مو  
راوسته ، ورته وبه مو ویل چې ساره دي ښکاروی  
به دې ووهي ، ډیر بد یخ دی ، توبه وباسه او له  
خدایه وویریزه . له دې پېښې وروسته ددې حالت  
ډیر دردوونکی و . کله ناکله به یې په زوټه - زوټه  
هم ژړل ، مگر اکثره به په حیرت کښې ډوبه وه .  
پر دیوال یا گیلیم باندې به یې یو - نیم داغ ته کتل  
او تر ډیره وخته به ورته خیره وه . پسرلی لاسم  
نه وراغلی چې بیا د روسانو قوه راغله . دې چې د  
ټانکونو غږ تر غوږ شو نو پښې او لاسونه یې ،  
ویورېدل . خو دقیقې ډیره زیاته ویورېده . گومان  
کوم چې د وینې فشار یې بیخي لوړ شو . داسې  
ویورېده چې له تم کیدو ووته او بیا د تل له پاره آرامه شوه .  
د معلم غږ ویورېده . ستونی یې ډک شو . لارې  
یې تیرې کړې ، وټوخیده ، او نور یې خه ونه ویل .

## تیبسته

مامور نسیم په بس کښې خیرخانی ته روان و .  
په لاره کښې یې د روسي ټانکونو لیدني او د بس د  
منځ ګڼه ګوڼې اعصاب ریچولي وو . دده څنگ ته  
یوې بودی روسي عسکرو ته وکتل او ویې ویل :  
— و خدایه ! ددغو له شره مو خلاص کړې .  
د نسیم ، بې له دې چې فکر وکړي ، له خوډې ووتل :  
— امین .

څو شیبې وروسته په تم ځای کښې یوه زلې ، چې  
د ده شاته ولاړ و ، په اوزه لاس ورکښود او ورته  
یې وویل — لطفاء راکوز شئ ، څه کار در سره لرم !



ده منفي خواب ورکړ، خو يو بل سړی را مخکې شو او پوه يې کړ چې مقاومت فايده نه لري، مور د "خاد" غړي يوو، خه تحقيق در خخه کوو .

نسیم يې کوز کړ او تم خای ته يې مخامخ د پوليسو ماموریت ته راوست . د پوليسو مشر ته د خاد کسانو وويل چې دې سړي د دوستو قواو پر ضد خبرې کوئې . د خاد کسان لارل او د ماموریت مشر ، بې له دې چې خه پوښتنه خنې وکړي دومره ووايه چې له حاله ووت .

يو وخت نسیم په هوش راغی . خان ته يې پام شو چې په يوه کوټه کښې يوازې پروت دی . خه وخت وروسته د پوليسو يو څارن چې دده د وهلو پر وخت د ماموریت د مشر څنگ ته ولاړ و کوټې ته راننوت . څارن سمدستي پرې اواز وکړ : لاسونه پورته که !

دی پاڅيد ، لاسونه يې پورته کړل . د پوليسو مامور تلاشي کړ . دده په جیبونو کښې صرف اووه افغانۍ وې هغه يې خنې واخيستلې او د ننگ په وخت کښې يې ورته وويل : — په جیب کښې دې سل افغانۍ دي . هغه تکسي والا ته ورکړه .

نسیم د څارن په خبره پوه نه شو . ويې غوښتل چې توضیح وغواړي ، خو څارن صبر ونه کړله کوټې ووت . نسیم خپل جیبونه وپلټل . په حيرت سره يې وليدل چې د اوو افغانیو پر خای اوس د سلو افغانیو خاوند دی . يقين يې شو چې سلگون د

پوئیسو څارن ورکړی دی .

دده بدن ډیر درد کاوه او د پیسو په برخه کښې  
یې نور فکر ونه کړ . لس پنځلس دقیقې همداسې  
تیرې شوې . وروسته بیا ور پرانستل شو او هغه  
څارن بیا راغی . څارن ور پورې کړ . ده ته ورنژدې  
شو او په غوږ کښې یې ورو غونډې ورته وویل :

— کړ کی خلاصه کړه ، ځان وغورځوه !

څارن بیرته ووت . نسیم د شیشو ته شا کوڅې ته  
وکتل . کوڅه دوه دوه نیم متره لاندي وه . نسیم  
لکه په قفس کښې ایسار مارغه ، ازادو کسانو ته  
تر ډیرو پورې وکتل خو پښو یې درد کاوه ، بیرته  
کښیناست او له ځان سره یې فکر وکړ چې که  
ټوپ کړې نور نا ورځ ده ، لارویان یې ممکن وویني په  
دې وخت کښې تر نورو خلکو د خاد کسان ډیر  
دي . سر بیره پر دې په څارن لاسه اعتبار په کار دی .

ده ته خپل شپږ کلن زوی ور یاد شو چې اوس  
به د پلار راتګ ته منتظر وي . نسیم خپل زوی ته  
ویلي وو چې په خیرخانه کښې به د ماما له کوره  
ورته توتي راوړي . د هغه سترگو ته خپله وړه  
لور او خپله کچه هم ودریده . ده له ځان سره  
ویتیلله چې که دا ځل څوک ورغلل نو د کور ادرس  
به ورکوي چې هغوی له پېښې خبر کړي .

نیم ساعت وروسته څارن بیا راغی او په قهر یې

ورته وویل :

" ته لا دلته یې ؟ "

نسیم ځواب ورکړ :



"صیب ، کوخه ډیره لاندې ده . زه ژوبل یم . توپ نه شم وهلی ، که صیب دومره وشي چې کور مې خبر شي نو صیب لوی کومک به مو را سره کړی وي ."

څارن کړکی خلاصه کړه او بیا یې ده ته وویل :  
 ته یو ځل ودریزه ، لاندې سم وگوره . تا ته هسې د شیشو نه شا کوخه ډیره لاندې ښکاره شوې ده .  
 نسیم د څارن د خوشحالتو لپاره په کړکی کښې ودرید . او په داسې حال کښې چې ویل یې کړکی ډیره هسکه ده ، د شاهه خوا پورې وهل شو .  
 په کوخه کښې ولويد خو ژوبل نه و شا وخوا یې وکتل څوک نه و . فکر یې وکړ چې اوس پرته نه تینستی بله لار نه لري . ددې نه پاره چې د چا شک باندې رانه شي ، ورو-ور وروان شو . بدن یې درد کاوه . اراده یې وکړه چې باید په تکسي کښې کورته ځان ورسوي . خو دقیقې نور هم پیاده رهي و خو تش تکسي یې ونه موند . یو وخت یې پام شو چې د سړک پر بله غاړه درې تنه پولیس ده ته گوري او څاري یې .

پولیس هماغه وو چې په ماموریت کښې یې لیدلی و . زړه یې وښویده ، پښې یې وپوریدې ، وارخطا شو خو چاره نه وه . څه شپبه وروسته یې تش تکسي ولید ، موټر یې ودراره ، ده لا د تکسي والا سره خبره نه وه کړې چې هغه درې تنه پولیس راغلل او د موټر اړخ ته ودریدل . ده د سترگو لاندې وڅارل . ځان یې پرې ناگاره کړ او

دي وروستي چانس ته يې هيله وکړه چې پوليس به يې گوندي ونه پيژني .

مامور نسيم ډريور ته وويل چې کارته پروان ته مې ورسوه . ډريور ورسره ومنله . دې په شا سيټ کښې کښيناست او دروازه يې لانه وه پورې کړې چې هغه درې تنه پوليس هم موټر ته را- پورته شول . دوه تنه د نسيم څنگ ته کښيناستل او يو هم مخې ته . ډريور فکر وکړ چې دا هم دده ملگري دي . په يو ځفلند نظر يې ورته وکتل او بيا يې د کارته پروان په لور موټر روان کړ .

هغه احساس کړه چې وروستي چانس يې هم نه لاسه ورکړی دی ، مگر په ځان يې رانه وړه او خپل څنگلوری يې وپوښت :

— "وروره ، تاسو چيرته ځئ ؟"

پوليس يې غور ته خوله ورنږدې کړه ، سوکه يې ورته وويل :

"ورو - ورو خبرې کوه ، نه تاسره کار لرو ."

نسيم وپوښتېده او په داسې حال کښې چې کوښښ يې کاوه چې د خپل غږ پورېدا پته کړي ، بيا پوښتنه وکړه :

— "له ما سره څه کار لري ؟"

هغه ځواب ورکړ :

بيا به درته ووايو ."

د نسيم زړه ته ولويدل چې د پوليسو گوتو ته ورغلی او څاري يې چې چيرته ځي . اوس نه پوهيده چې ټکسي چيرته ودروي . ايا د کور مخه



به بنه وي چي څوڪ د ڄان نه ڄانه خبر ڪري اوڪه  
 بل چيرته ڪور شي دي لا په همدې سوچونو ڪنبي  
 ڊوب وچي ٽڪسي ددوي د ڪور مخي ته تير شو خو  
 ده لا پريڪره نه وه ڪري . موٽر د "ڪارته پروان"  
 پاي ته ورسيد . ڊريورورته وويل :

"چيرته ڪوزيزي؟"

"ده نه نا چاري خواب ورڪر :

"همدته"

نسيم هغه پردي سلگون ڊريور ته ونيو خو  
 پوئيسو دده پيسي ور واپس ڪري او په خيله يي د  
 ٽڪسي ڪرايه ورڪره .

نسيم نه پوئيسو تشڪر وڪر او بيا يي هم د هغو  
 د اغفال نه پاره وويل :

"ورونو ! ڪه ما سره چاي ڄيني ، خوشحاله به شم  
 ، زما ڪور دته نڙدي دي .

"هغو خواب ورڪر :

ڊيره بنه ده ."

نسيم ڄو دقيقي نه دوي سره روان و او حيران  
 پاتي و چي نه خيلو ملگرو سره ڄه وڪري . اخري يي

په يوه گوښه غوندي ڄاي ڪنبي ودرول ، ورته ويي ويل :

"ورونو ! ڪه مو نه ماسره ڄه ڪار وي نو اوس لا  
 راته وواياست ، زه به ڊير خوشحاله شم ."

هغوپه ادبناڪه لهجه خواب ورڪر :

"مونر غوارو چي ستاسو سره ستاسو ڪور ته ولاڙ شو ."

ده ورته وويل :

"وبخيني ، معذرت غوارم ، زه نسيم نوميزم او د

دولت رسمي مامور يم . هسي نه چي په ما مو د بل  
چا گومان راغلي وي ."  
هغوی ورته وويل :

" مونږ تاسو پيژنو . مونږ صرف او صرف بايد له  
تاسو سره ستاسو کور ته ولاړ شو .  
— زما د کور له ليدو څخه ستاسو مقصد څه دی ؟  
— صاحب خواهش کوو، عذر کوو او امر کوو چي  
له مونږ سره په لاره کښي جنجال مه کوه . مونږ  
يوازي خپل کور ته ورسوه . هلته به بيا په ټوله  
کيسه پوه شي .

دی مخکي او پوليس وريسي و . دده او پوليسو  
تر منځ دري څلور متره فاصله وه او چي له پوليسو  
يې ځان اووه- اته متره وړاندي کړ په منډه يې شروع  
وکره . ده ته دا کوڅي او نري لاري ټولې معلومي  
وي او فکر يې کاوه چي گوندي له پوليسو به ځان  
خلاص کړي .

ده منډي وهلي او پوليس وريسي وو . له دري -  
څلور کوڅو او پس کوڅو تير شو خو پوليس پسې  
ور ورسيدل ، ويې نيوه .

ده په حيرانتيا سره وليدل چي پوليسو په ډير  
ادب ځني وغوښتل :

"مامور صاحب ! مه ځان څوروه او مه نور ، يوازي  
خپل کور را وښيه !"

ده نور له هغوی سره خبره ونه چيرله . له  
هغوی سره يو ځای د خپل کور خواته روان شو .  
په زړه کښي يې ويل :



ډير مودب او ځيرك پوليس دي خو مقصد يې يوازي  
زما نيول نه دي . "

د کور په سائون کښې پوليسو نسيم ته وويل :  
" ته خو را وتښتيدې او له لويه غمه خلاص شوي ،  
مگرمور په کابل کښې نا بلده يوو ، له ولايتونو يې  
را وستي او عسکري را باندي کوي . اوس نو دغه  
حق درباندي لرو چې له کابله مو په پته لاره وباسي  
او مجاهدينو ته مو ور ورسوي . "

خو نسيم چې د بس له پيښې وروسته په خپل  
سيوري هم بد گومانه و هغوی ته وويل :  
" ويښي ازه يو دولتي مامور يم . له مخالفينو  
سره هيڅ لاره نه لرم . "

پوليسو دده عذرونه مانه او په جدي لهجه يې  
ورته وويل :

" مور بله لاره لرو ، يا له مور سره سپاره شئ چې  
ماموريت ته مو وسپارو او يا مور ته هم د تښتې  
لار پرانيزه او ځواني را سره وگرئ . "

نسيم نه پوهيده چې څه ورته ووايي . شيبه  
نيمه پته خو له واو بيا يې وويل : " ښه ، تاسو لږ  
دمه وگرئ . زه به لږ چای شربت راوړم ، بيا به  
خبرې کوو . "

مگر پوليسو په شريکه ورته وويل :

" مامور صاحب ! مور که له تاسو سره بد کولی نو  
اوس به په ماموريت کښې ناست وي . ته را باندي  
ولې بد گومانه يې ، اخرمونږ هم مسلمان يوو! مور  
تر هغو پوري ستا چای نه چينو چې د " هو " خواب

رانگري . "

نسليم په فکر کښې لار . بد گوماني يې کمه شوه  
 او بيا يې پوښتنه ځنې وکړه :  
 تاسو په ما پسې چا را وليږئ ؟ "  
 — څارن صاحب "

— نو څارن صاحب خو زه په خپل لاس تينتي ته  
 مجبور کړم . "

— د همدې نه پاره يې مجبور کړې چې هم خپله بچ  
 شي او هم زموږ چاره وکړي . "  
 مامور نسليم د زړه نه اخلاصه وڅنډل او په  
 داسې حال کښې چې په چايو پسې ولاړيده ورته  
 پېوويل : " خدای به هر څه اسانه کړي ! "

پيښور / ۱۳۶۴



## دوه ورونه

د «ميرو» ماليار د دوه يم زوی تر زيريدو دوه ورځي د مخه کلي بمبارد شو، په بمبارد کښي پنځه تنه شهيدان شول د شهيدانو د وير په ورځو کښي دي نوي تولد ته سيوا له مور و پلاره بس يـ و «نجيب» ډير متوجه و. نجيب څـ لور کاله تر «نسيم» مشر و په کوم سحر چي ده اول وار نسيم وليده. ورته خوشحاله شو. مور به ورته ويل: «نيني» ستا ورور دی، ستا گران ورور ستا کوچني ورور!

خو د ده دا ورور ډير ژر تريام بد شو. د مور

توجه نسيم ته شوه . پلار به يې هم هرماښام ته راتگ سره سم د زانگو خواته ورغی ، په زانگو باندې به يې د اوار شوي خادر نه پيڅه پورته کړه او تر ډيرو پورې به يې نسيم ته کتل . نسيم ورو ورو خندا زده کوله ، سترگې به يې د نورو سترگو ته نيولې او پښې - لاسونه به يې خوځول .

يوه ورځ چې کله « نيني » ته خوبه راويښ شو ، مور په تندي ښکل کړ ، هغه په شونډو کښې وموسیده . د نجيب خدايزده خه په زړه کښې تير شول ، د مور غبرې ته ورټيټ شو ، ورور يې په مينه ښکل کړ ، خو د راجگيدو په وخت کښې يې يوه کلکه لفته په تشي کښې ورکړه او منډې يې کړې . کوچني چيغې کړې ، مور يې بلا خو ځله په نجيب وگرځوله . کوچنی يې په زانگو کښې واچاوه او په ده پسي ووته . مور ور نارې کړې .

« ځوانيمرگ شې ، راشه يخني به دې ووهي . » هغه د کور د دراوزې څنگ ته ولاړ و ، خندل يې او نه ورنژدې کیده .

چې ماښام پلار کورته راغی ، نجيب سمدستي ترلاس ونيو ، په کوټه کښې يې غاړې ته لاسونه ورواچول ، د پلار په غير کښې کيناست . پلار د ده د خوشحالولو ته پاره وويل :

« نجيب ډير ښه هلك دی ، په ما ډير گران دی ، پاك گرځي ، د مور خبره مني ، له کوره د باندې نه وځي ، شوخي نه کوي ، ډير ډير گلالی دی ... »

مور يې د پلار خبرې قطع کړې او د نجيب چغولي



يې ورته وکړه . نجيب زله غوندي شو ، پلار پرې توبه وويسته .

په تيرو څلورو کلونو کښې نجيب د مور و پلار يواځيني اولاد و ، په دې واړه کور کښې ټوله پاملرنه ده ته وه ، خو اوس يې داسې فکر کاوه چې دا توجه ويشل شوې ده . مور و پلار ډير پوهاوه چې هغه ستا کوچني ورور دی ، مگر ده ورسره مينه کمه کوته او بخيلي ډيره .

نجيب به زياتره له مور داسې پوښتنې کولې :

« نيني » له کومه راغی ؟ چا « نيني » کورته راوړ ؟

مور به ورته خندل او داسې ځواب به يې

ورکاوه :

له طياري چا را غورځار کړ .

که څه هم نجيب له الوتکو ډير ويریده ، خو

کله چې به روسی طياري راغلي تر ډيرو پورې به

ورته متوجه و .

دوبی راغی ، هوا توده شوه ، نجيب به نسيم په

غير کښې واخيست ، له کوره به يې بهر کړ . مور

به ورته ويل :

ورک شئ خور به يې کړي ، د باندي يې مه باسه !

ده به يو بل ته خپل کوچني ورور ورسنگار اوه .

يوه نيم به نسيم سنکل کړ ، لاسونه به يې ورته

ونيول او وبه يې غوښتل چې را وايي خلي ، مگر

ماشوم به ځني مخ ، واړاوه ، ځان به يې د ورور تتر

ته ورجوخت کړ . د ورور دا پيره په نجيب ډيره

ښه لگیده . هغه به اوس نسيم ته د يوه کوچني

ورور په سترگه کتل او سيالي يې ورسره نه کيده .  
 د ژبفراندي نسيم دوه سترگي به په نجيب کښي  
 وې . چې غرمه به نجيب پلار ته ډوډۍ او تروې  
 وروړي او د نسيم به وريام شو ترديرو پورې به يې  
 وريسي ژړل . مور به ويل :

« هغه خواردي پلارته ډوډۍ وروړي او که تا يوسي . »  
 کوچني نسيم به پښي ته مخکې مخکې وهلي ،  
 ژړل به يې او په خبره نه پوهيده .

پلار يې د دوبي ورځي په خپل واړه باغ کښي  
 تيرې کړي . په مني هم تر هغو پورې چې مني يې  
 نه وي خرڅي کړي په باغ کښي و .

د اوږده ژمي سړې ورځي - شپې راغلي . نومړي  
 واوړه ووریده . کوچني نسيم يې ته وريدا ډير خوند  
 واخيست او کله چې واوړي د مخکې مخ سپين کړ ،  
 دى سوکه ته وړه ووت ، د کور په غولي کښي يې  
 منډې رامنډې کړې ، واوړه يې وڅکله ، خوند يې  
 ورکړ لږ څه يې وخوره خو يخني يې وشوه ، دواړه  
 موټي يې ځني ډک کړل مورته يې ونيول ؛ ده مور  
 ته سوغات راوړي و ، خو هغې سپک کړ او ته واوړي يې  
 وويړاوه .

د « ميرو » ماليار زامنو هم د نورو ماشومانو  
 غوندي ژمي په خونو کښي تير کړ ، په خور مني  
 باندې هوا ماته شوه د واوړي لمن ونغښتل شوه ،  
 په توره مخکې بوټي وبوتيدل او ماشومانو د لمر پيتاوي  
 ه لوبې شروع کړې .

اوس نو د نسيم دوه کاله پوره کيدل . هغه به



په خپل سر منډې وهلې ، له كوره به بې وروره تنها  
 ووت او په خاورو خټو كښې به توش و .  
 د پسرلي گلان وغورېدل ، يخنۍ خای گرمۍ ته  
 ورگر ماشومان به د ونو سيوري ته د اوبو په غاړه  
 ناست وو ، له شكو به يې گومبزی جوړولې ،  
 خوسې به يې كاوه ، چندروكې ( جزبازی ) به يې  
 كاوه ، كوکی به يې كولې ، د اوبو له تله به يې  
 رنگارنگ كاني راايستل او يا به يې هم هغو كبانو ته  
 ډوډۍ وراجوله چې په وياڼه كښې به كاريز ته  
 ورخېرمه په اوبو كښې گرځيدل او لمبيدل .  
 مشرانو د كاريز كبان نه نيول ، دا يې گناه گڼله .  
 ماشومانو هغوی ته ډوډۍ اجول نيك كار گانه .  
 همدا راز په دې فصل كښې د وياڼو په غاړه زير  
 گلان وپوتيدل . كوچنيانو به دې گلانو ته ډير  
 پام و ، خكه دا د زيرې غوا گلان وو او كه به  
 هرچا وشكول ، د هغوی د كور غوا وچيدله .  
 خو نسيم لا په دې مفاهيمو نه پوهيده ، هغه  
 لا كوچنی و او دې خبرو ته يې فكر نه رسیده .  
 اكثرأ به د وياڼې له غاړې راپورته شو ، د ديوالونو  
 بيخ ته به له جينكو سره ناست و . جينكو به  
 مخكه جارو كوله ، نغري به يې جوړول ، ناوكيزی  
 ( گوډۍ ) به يې دنگولې او چې په لوبو كښې د سرو  
 ضرورت شو نو نسيم به پرته له دې چې په كيسه  
 پوه شي ، د دوی ضرورت پوره كاوه .  
 نجيب ته اوس خان لوی ښكاریده ، د نسيم  
 وجود يې منلی و ، بخيلي يې ورسره نه كیده .

کوچنی نسیم به له حان سره لگیا و او داسې څه نه پېښیدل چې له مشر ورور سره پرې وران شي . خو یوه ورځ د کوچني نسیم په حق کښې له مشر ورور څخه داسې خطا پېښه شوه ، چې هیڅکله یې هیره نه کړه .

په هغه ورځ چې دا خطا پېښه شوه کوچنيانو د « جنګ » لوبې ته زړه شوی و . د مجاهدینو د نقش کسان ډیر وو خو څوک نه حاضریدل چې د روسي نقش ولوبوي ، ځکه په دې لوبه کښې باید روسان حتماً ماتې وخوري او وټکول شي . نجیب د دې لوبې ډیر مشتاق و ، هغه له نسیم خوارکي څخه روسی جوړکړ او لوبه پیل شوه . نسیم لا په خپل چورت کښې و ، چې غازیانو ورته سنگرونه ونيول . هلکانو په ویالو کښې ، د تیرو شاته ، په شگو کښې او د ونو څنګ ته « پروت » وکړ . « روسی » یې محاصره کړ ، هغوی په خوټه ډیر ډر - ډر وویل ، مگر جانب مقابل مقاومت څرګند نه کړ ، اخر ورته بې حوصلې شول ، رانژدې شول او هره یوه ، یوه - دوه څپیرې وواهه ، د نسیم سویو چیغو ماشومان وویروول او خواره شول . نسیم د ژړا په حال کښې کورته راغی ، نجیب تر ده د مخه رارسیدلی و . مور ورته وویل :

جار - جار ، چا وهلی یې ؟

خو هغه ژړل . د هغه پرځای نجیب ځواب

ورکړ .

« ما نه دی وهلی »



کوچنی نسیم ورورته لاس و نیو . مور یی پورې  
 ثوه . نجیب یی وواځه .

ماښام ته د نسیم تبه شوه . پلار یی د کلي ته  
 دوکانه گولئ ورته راوړه . ته گولئ سره یی تبه  
 برې شوه خو سبا ماسپینین ته بیا ورباندې تبه راغله .  
 کوچنی نسیم درې هفتی سر په سر ناجوره و ،  
 ناجورې یی رنګ ډیر ورخراب کړ ، تر ډیرو پورې  
 زله او کمزوری و . مور و پلار د ده د مرض گناه په  
 « نجیب » وراړوله ، « نجیب » هم تر ډیرو پورې زله او  
 خاموشه و .

د جنګ ته پینښې سیوا د ورونو ترمنځ ټول  
 دوبي روغه وه . منی راغی ، پلار یی لا منې نه وې  
 خرڅې کړې . دوه - درې ځله سوداگر راغلل خو  
 سره جوړ نه شول . اوس ډیر کم خلک ښار ته تلې  
 شي . سوداگر ته دې چانسې ښه استفاده کوي .  
 په کلیو کښې هرڅی په نیمه بیه اخلي او بیا یی په  
 ښار کښې ښه گرانه خرڅوي . میرو مایار  
 انډیښمن و ، که یی صبر کاوه منې خرابیدلې او که  
 یی ورکولې هم نه کیده . آخر یی یو شناخته  
 کراچیوان ته منې په کراچی کښې وربار کړې .  
 کراچیوان ته یی وویل چې منې په ښار کښې د  
 نجیب د ماما کورته ورسوه . میرو خپل زوی نجیب  
 هم د لومړي ځل د پاره ښارته واستاوه چې د ماما  
 کره خو شپې تیرې کړي او پام یی پرېله شي .  
 خو شپې وروسته په همدې کراچی کښې نجیب  
 بیرته راغی . د نجیب ماما منې خرڅې کړې او

پيسې يې د کراچيوان په لاس راوټيزلې . نجيب ته په  
 ښار کښې مامي يو ښکلی پلاستيکي موټرگی  
 اخيستی و . داسې موټرگی په ټول کلي کښې له چا  
 سره نه و . ده مزی ورواچاوه او په کلي کښې به يې  
 گرځاوه . ماشومانو به لوبې پرېښودلې او د ده  
 موټر ته به يې په حيرت کتل . نسيم به د موټر  
 شاته وريسي روان و . کله ناکله به ورور د موټر  
 مزی هم په لاس ورکاوه خو د کشرې ورور طبعه  
 خټه وه . دهغه هم داسې موټر ته زړه کيده . دوه  
 درې ځله مور ته رنډ شو چې ماته داسې موټر  
 راکړه . مور به مشر زوی ته ويل چې ده ته هم  
 موټر ورکوه خو د نسيم په دې تسلي نه کيده .  
 هغه غوښتل چې موټر دې يې خپل وي . دا وروستی  
 خبره مشر ورور نه شوای زغملی ، موټر به يې په  
 غير پورې ټينگ ونيو او ليري به شو .

نجيب ډير کوښښ کاوه چې کشر ورور له ځانه  
 خوشحاله کړي . کشر ورور که څه هم له ناجورې  
 وروسته نازدانه شوی او بدنيتی شوی و ، مگر  
 نجيب ورسره ډيره مينه کووله . مور به د نسيم د  
 هرې رينگې وجه ناجورې گڼله اودا ناجورې که څه  
 هم اوس ټيره وه اود خاوند يې هيره وه ، مگر د  
 نجيب له زړه څخه نه وتله ، هميشه به د خپل  
 تقصير د ادا کوولو په فکر کښې و مور او پلار په  
 خپل زوی کښې د تقصير احساس احساساوه او  
 پرې خوښيدل . نسيم چې به هره شيبه موټر ته  
 زړه وشو ، مشر ورور نه ځنې سپماوه . خو کشرې



ورور د موټر د مالکیت په فکر کښې و او غوښتل  
يې چې د خپل ورور تر ټولو گران شي له هغه خپل  
کړي .

نجيب به کړی ورځ له موټر سره تيره کړه او  
چې ویده کیده به ، نو له خانه سره به يې په  
برستن کښې پټ کړ . خو يوه ورځ چې کله سحر  
راوینس شو ، موټر يې ونه مونده . گوته يې ټوله په  
موټر پسې لټ په لټ کړه . موټر تری تم شو . مور  
يې کوچني زوی ته ډيرې زاری وکړې ، چې که  
در معلوم وي وریې کړه ، خو کوچنی زوی يې انکاري  
و . څه شيبه وروسته مور د کاله په کار لگيا شوه .  
نجيب ته چې د موټر له موندلو ناامیده شو ، ژړا  
ورغله . د هغه اوسنکو د کوچني ورور زړه نرم کړ ،  
ورته يې وويل :

« لالا ! ته مه ژاړه ، موټر دې په واورو کښې

دی » .

وروسته بيا دواړه وروڼه د باندي ووتل . نسيم  
هغه ځای وروښود ، چې موټر يې په واورو کښې  
پټ کړی و . مور کشر زوی ته ښيراوې وکړې خو  
مشر ورور څه ورته ونه ويل او د گوټې په منځ  
کښې يې په شريکه ورسره لوبې شروع کړې .  
د کشر ورور د موټر لټلو احساس به هميشه  
په يو <sup>نه</sup> يو رنگ خان ښکاراوه . پلار يې ورته  
ويلي و ، چې د واورو وخت تيز او د ښار لاره  
خلاصه شي ، زه به تاته موټر راغواړم . د دې  
وعدې نيټه د نسيم له پاره بيخي ډيره ټيرې وه -

هرچيرته واوره وه او هرې خواته واوره . د دې  
 واورې د ويلي كيدلو فكر لا نسيم نه شوای كولاى ؛  
 خود پلار تر خبرې يې د ورور خبره زړه ته لويده ،  
 چې ورته ويل به يې :

« زه كه نه هرځايه وي تاته داسې موټر پيدا  
 كوم ! »

ممكن د ورور په خبره كښې به صداقت  
 ورمعلوميده ، چې كله - ناكله به يې پوښتنه ځنې  
 كوته :

« لالا ! موټر دې راته نه دى پيدا كړى ؟ »

د همدې ژمي لا اوله واوره د مټكي پرمخ پرته  
 وه ، چې دوه يمه واوره پريوته ، مازديگر واوره  
 ودریده . آسمان شين شو . يخني نهايت ته ورسیده .

پشلمې مهال مجاهدو د سرې شپې  
 سكوت مات كړ او كليوال يې خبر كړل ، چې زموږ  
 كسانو ته هوايي ډگره خبر راكړې دى ، چې سحر  
 ته كلي بمبارديزي ، د ځان چاره وكړئ !

په لير وخت كښې ټول كليوال راويښ شول . د  
 ميرو ماليار كورنۍ هم راويښه شوې وه . د نجيب  
 مور د سرو څوټي په لاس كړل . پلار يې راډيو او د  
 جامو يو بگس راواخيستل . نجيب خپل بالاپوښ  
 اغوستى او موټر يې په غير كښې ټينگ نيولى و .  
 « نسيم » دوه - درې ځله راويښ شو ، خو سريې  
 ونه ښوراوه ، بيرته د مور په غير كښې ويده شو .  
 كليوال په لس - پنځلس دقيقو كښې تيار او د بركلي  
 لورته رهي شول .



د شپي دوه يم پار و ، د سپورمي رڼا په سپينو  
 واورو شغلي بندلي ، سور شمال لگيده . كليوال ته  
 خپلو ماشومانو او حيواناتو سره مخ په برکلي رهي  
 وو داسي تجربه دوی دوه ځله پخوا هم کړې وه .  
 هرچا ته ځان سره خپل ډير قيمتي شي رااخيستي  
 و . د ميرو مائيار زوی خپل گران موټر په غير  
 کښي و او په واورو کښي رهي و . نسيم د مور په  
 غير کښي خوب کاوه بهير په پته خوټه لاره وهله .  
 نجيب په واوره کښي څه وليدل - ورمندو يې  
 کړه ، نارې يې کړې چې نسيمه ! تاته مې موټر  
 پيدا کړ .

د ده د آواز انگازې لا په فضا کښي نه وې  
 خاموشه شوې ، چې يوه لويه چاودنه وشوه . د  
 نجيب په وينو واوره تکه سره شوه . کوچني ورور  
 راويښ شو . د هغه د غوښي هرې ټوټې ته ودریدو ،  
 مگر نجيب يې ونه مونده .

څو شيبې بهير ځای پرځای ودریده . په واوره  
 کښي يوه ښکلې گړي ، يوه کوچني راډيو ، دوه  
 گودۍ او دوه قلمونه هم پراته وو . ساړه شمال  
 واوره دوروټه او هغه وینه چې د سپورمي رڼا ته  
 ځليدله ، ورو - ورو ورکيدله .

## ستينينه

په كليو كښې خواران تقريباََ بلا استثناء  
د آينده په تمه ژوند كوي . دوى يوي سبا ته  
انتظار كوي او چې ډير خيال پردازه نه وي  
نو سبا عموماً د خپلو اولادونو په لوستيدلو  
پورې منحصره گڼي .

د سپين كڅ په غرنې كلي كښې هم زليخا  
تورې چې له خاونده نه د توت ونې ورياتي  
وي او نه د غوزو ، د آينده په تمه ورځې  
شپې تيرولي . هغې خپلې ټولې هيلې بس په  
دې پورې غوټه كړې وي چې يتيمان زامن يې



ورثوی شي د گتې وټې شي او ...  
 خدای پاك يې دعا قبوله كړه ؛ دواړه  
 زامن يې ته مرگ او رنځه وروساتل او هغه  
 ورځ هم راغله چې مشر زوی يې زرین د  
 بركلي د یوخان د باغ باغوان شو. زرین به  
 یوه جمعه بله جمعه كورته راته . كشر  
 زوی يې زرگل ته مور د خپل چوپړ ته  
 سیموټو روپو درې وزې واخيستې . هغه به  
 كړی ورځ وزې پوولې .  
 نور نو د دوی گوزاره روانه وه . دوی ته  
 په سپین كڅ كښې د چا ته احسان او بدی  
 پرته د ماسنام گوټه رسیده او دا هغه شي  
 و چې زليخا توري يې په كلونو كلونو انتظار  
 كړی و .  
 خو لكه څنگه چې په ژوند كښې قناعت  
 نه شته د زليخا توري ارمانونو هم نوي  
 غزونې وكړې اوس د زليخا توري ارمان دا و  
 چې زر تر زره د زرین واده وويني .  
 زليخا توري خپل واده نه و لیدلی . د  
 دې پلارگني د زرین او زرگل دوی ته كورنۍ  
 سره ډیره اوږده دښمني تیره كړې وه . دې  
 دښمني دیرش څلویښت كاله ادامه پیدا  
 كړې او ته دواړو خواوو يې په لس گونو  
 كسان سره وژلي وو . خو يو وخت بيا دواړو  
 غاړو دې بې حایه پښتو ته شا كړې ، بدې  
 يې سره اواره او د زرین مور يې په همدې

بدی کښې د زرین پلار ته ورکړې او بې ډنگ  
و ډوله ورواده کړې وه . د زرین واده ته  
پاملرنې ، د هغې د شعور منطقي احساسات  
او د لاشعور ناپیژندویه محرکات په یوځل  
او یوځای را وپس کړې او هغه یې ناکراره  
کړې وه .

که څه هم د دوی کره د واده او وټور  
پیسې نه وې خو خپل ناکراره زړه مجبوره  
کړه چې زوی ته کوژده وکړي . زرین د  
خپلې کوژدې د خبر په اوریدلو مور ته غصه  
شو خو زرگل چې مور پرې بې حده گرانه وه ،  
څه ونه ویل . زرگل مشر ورور ته تسلي  
ورکړه چې وټور به خدای پوره کړي . د  
زرین خفگان د مینې او محبت په دې کور  
کښې تر دوه درې ورځو اوږد نه شو . د  
محبت تاتوبی دوباره د محبت تاتوبی شو او  
په خپل مینځ کښې د یوبل د ډاډه کوټو په  
وسيله درې واړه ډاډه شول چې وټور او د  
واده خرڅ به خدای برابر کړي . نور نو  
دوی د زرین د واده له پاره د پیسو ذخیره  
کوټو کوښښ کاوه او چې په کومه ورځ به یې  
څه پیسې ذخیره کړې نو داسې احساس به  
یې کاوه چې واده او ارمان ختلو ته یوگام  
ورنژدې شوي دي .

د دوی په کور کښې ناروغي نه وه . د  
اومو غوښو پور پرې نه و او سړي یې هم په



حور پوره وو ، نو خوشحالي او چاچ به وئي  
 دي كورته لاره نه كوټه . په دي واړه كورگي  
 كښي د لوي غره په خپر اطمينان او د غرني  
 سين په خپر مستي او خوشحالي موجوده وه .  
 خو ، د دنيا كارونه هميشه په حساب  
 نه برابريزي . سره له دي ټول اطمينانه دي  
 كاله ته د غم او تشويش يوې ناشنا بلا لاره  
 وموندله . خلكو به ويل چې حكومت د  
 كافرو په لاس ورغلي دي . له شتمنو  
 جايدادونه اخلي . ملايان وژني . جوماتونه  
 ړنگوي او خلك بنديانوي . كه څه هم د دوي  
 دي لري سيمي ته دا ليوڼي باد لانه و  
 رارسيدلي خو عام اضطراب داسي شي نه  
 وي چې محسوس نه شي .  
 دي واړه كاله كښي اضطراب هغه وخت  
 لاډير شو چې زرین باغواني له لاسه وركړه .  
 كيسه داسي وه چې د هغه باغ ونې د علاقه-  
 دار په امر ټولې ووهل شوې او زرین ناچاره  
 كورته ستون شو . علاقه دار ويلي وو چې دا  
 يو عمر د باغ منې خان وخورې اوس به دا يو  
 ژمي زموږ هم دومره حق وي چې په لرگويي  
 ځان تود كړو . زليخا توري د زوي  
 انديښمنه وه ، دا د نورو كليوالو غوندي دي  
 ته فكر وړې وه چې دغه حكومت په خانانو  
 اړ نه دي نود غريبانو به په كښي څه حال  
 وي زرین په خپل كلي كښي له بوټينو سره د

بوټو کار شروع کړ . دا کار یې هم بد نه و خو هغه خوشحالي چې نااشنا اضطراب ژوبله کړې وه راستنه نه شوه .

څه وخت وروسته چې کلیوال کابل ته د پردو لښکرو د راتګ واوریدل نو اضطراب لږ شو . د دوی له واره کلي ځني زلي د جهاد له پاره ډيرو لري سيمو ته چيرته چې يرغلگر موجود وو لارل . د زرگل هم جهاد ته زړه کيده خو د مور دې ارزو چې د زرین وټور دې زرتزره پوره او واده دې یې وشي ، له جهاده ستون کړ . دوی د کوزدې کولو په ورځو کښې دا فکر کړی و چې په دوه کاله کښې به وټور برابر او واده راخوندي کړي خو په کار او ژوند کښې گډوډيو د دوی حساب رشتیا نه کړ .

د زرین له کوزدې درې کاله وروسته هم لا څو میاشتي د واده برابروني ته په کار وې . دلته ، په دې لري پراته واره کلي کښې سره له دا هومره خبرو ژوند ډیر توپیر نه و کړی . د دوه - درې کلونو په اوږده موده کښې په دې واره کلي کښې د پنځو - شپږو زلو پر مجاهد کیدو سربیره د یوه مجاهد شهادت او کابل ته د عبدالمنان د کور کچه کول و . د عبدالمنان زوی پنځه - شپږ کاله پخوا له حربي پوهنتون څخه روس ته د تعلیم له پاره تللی و او اوس یې له



راستتيدو وروسته کور کابل به ورغوبنتی و .  
 کليوالتو به ويل چې هغه کمونست دی .  
 خو د لري غرونو په غير کښي چې دا  
 هرڅه بدل شول . کيسه داسي وه چې له  
 کابله روسي الوتکي راغلي . کلي يي  
 محاصره کړ . له الوتکو روسي سپاهيان  
 راکوز شول . ځينو کليوالتو ويل چې د  
 عبدالمنان زوی يي پته لارښودنه کوته . ټول  
 زلمي يي عسکري ته ونيول . روسانو د پيسو  
 او گينو پرته چې له زلمو سره يي يوځای په  
 طيارو کښي ورسره يووړل ، نور چاته څه  
 ونه ويل .

زرين او زرگل هم په نيول شويو کسانو  
 کښي وو . دوی دواړه يي په بيلو الوتکو  
 کښي سپاره او د مجهول سرنوشت په پوښه  
 له يوبله بيل کړل .

زرگل په کابل کښي عسکر شو . هغه له  
 هغې آزادي سيمي داسي قيد ځای ته راغلي  
 و چې کله يي په خوب هم نه و ليدلی . دا  
 هرڅه ورته نااشنا وو ، هغه به ډير وخت د  
 مور او د هغې د بزور د را واده کوڼو د  
 ارمان د پوره کيدو په فکر کښي و .

تر قشلي شاوخوا خاردار سيمونه را-  
 تاو وو . د سيمونو څنگ ته به شپه ورځ  
 وسله وال کسان په پيره ولاړ وو . سربيرم  
 پردې د سيمونو شاته سيمه په مينونو

یوښلې وه . د تیښتې لار نه وه . اسمان پورته و او زمکه کلکه . هغه په اولو دوو میاشتو کې له هرڅه او هرچا ویریده او کرکه یې ځنې کوله . ټول عسکر د ده غوندي وو . یو له بله ویریدل . دوه میاشتې وروسته یې بل قاغوش ته تبدیل کړ . دلته یې په ایله کې یو داسې عسکر ولیده چې په سترگو یې خور ولگیده .

دغه عسکر نصیر نومیده او د فراه د خاشرود اوسیدونکی و ، پلار یې روسانو وژلی او دی یې عسکری ته نیولی و . نصیر ده ته ویلي وو چې تر اوسه یې نهه ځله جنګ ته لیرلی دی . د نصیر سترګې د ده د ورور د لیمو غوندي وړې او زیر بخونې وې . همدا راز یې د زرین غوندي د بارخوگانو هډوکي یوڅه را وتلي وو . له نصیر سره به د زرگل د دلچسپې لومړنۍ وجه شاید د هغه خیره وه .

نصیر له عسکری ډیر پکو ؤ . همیشه د تیښتې په فکر کېږي و . یوه ورځ یې زرگل ته د تیښتې په باره کې وویل . زرگل ورته وویل :

دلته خو د تیښتې لاره نه وینم . ایا د جګړې پروخت به تیښته ونه شي ؟

نصیر ورته وویل :  
زه یې ډیر ځله جګړې ته لیرلی يم او هرځل



می دا هیله وی چی وبه تینتم خو تینسته  
 ډیره مشکله ده . که دی خیل ضابط ونه  
 وژني نو روسان خو دي ممکنه نه ده چی  
 ژوندی پریردی . د تینستی صرف دا یوه لاره  
 ده او هغه دا چی له قشلی څخه څه لاره  
 جوړه کړو .

زرگل ورته وویل :

که چا ونه لیدو او پر دیوال وختو او سلامت  
 مو ځنی توپ کړل او د پیره دارانو هم  
 سترگی را باندي رندی شي نو له مینونو به  
 څنگه بچ کړو .

نصیر لږ څه په چورت کښی شو خو بیا

یې وویل :

« واللّه همدا یوه لاره ده . بله لاره نه  
 شته . یا به په جنگونو کښی مرو او یا به  
 تینتو . »

زرگل هم تینسته غوره وگڼله او بالاخره  
 یوه شپه ، چی د سخت شمال په وجه د  
 بریشنا مزی گډوډ شوي او برق تللی و .  
 دوی له خارداره سیمه تیر شول . چا ونه  
 لیدل . نصیر مخکې و او زرگل ورپسې و .  
 بالاخره یو ماین وچاودیده . نصیر یې ټوک  
 ټوک کړ . زرگل څو ثانیې وارخطا ودریده .  
 د شا له خوا ډزی پرې شروع شوي . بله  
 چاره یې نه وه . تینستی ته یې دوام ورکړ .  
 خدای بچ کړ . یوه کلي ته ورسیده . شپه

یې په کلي کښې تیره کړه . کلیوالو جامې او د لارې خرڅ وربرابر کړل او سپین کڅ ته روان شو . هغه مازدیگر مهال سپین کڅ ته ورسیده . خوځ کلیوال یې ونه لیدل . د دوی د کور وریورې و . د څنگ لوریو کورونه هم تش وو . لږڅه پسې مخ ته لاړ . اخر یې خوځ پیدا کړل . هغوی په حال یوه کړ چې مور یې وفات شوي او ورور یې نه دی راغلی .

هغه د مور د مرگ په اوریدو د خپلو خیالونو ټوټه دنیا تالترغی محسوس کړه . د هغې قبرته ورغی او لکه خوځ چې له چا ګیله من وي ، ویې ویل :

« ادي لږڅه صبر به دي کړی و ازه راتلم !! »  
شپه نیمه ولاړ و او بیا کلي ته ستون شو . په کلي کښې د زرین د خسر د کور په شمول درې کورونه پاتې وو . هورې یې خو شپې وکړې او بیا له کلي یوسل او خو کیلو متره لرې د پاڅه سړک په غاړه د مجاهدینو له یوه ګروپ سره ملګری شو ګروپ به په عسکري کاروانونو حملې کولې . اوس نو د ده هدف له دښمنه بدل اخیستل او د ورور درک لګول و .

ورځې شپې تیریدلې او د ورور پته یې نه لګیده . د هغه په باب هیچا هیڅ احوال نه درلود .



ده برابر اتلس میاشتی په جهاد کښي  
 تیرې کړې . په دغه یونیم کال کښي یې په  
 لښکونو ځله ته دښمن سره جنگونه وکړل ،  
 مگر اجل یې نه و پوره ، روغ رمت پاتې شو .  
 خو بالاخره یوه شپه دښمن د دوی گروپ  
 ډیر بد او ناڅاپه محاصره کړ . پر دوی  
 باندي کله هم د شپې ته خوا حمله نه وه  
 شوې . دوی ته هرې خوا را ایسار وو .  
 سخته جگړه روانه وه .  
 روسي عسکر ، چې داخلي یې هم ورسره  
 را په مخه کړي وو ، د دوی دوه برابره وو .  
 وروسته ته دوه - درې ساعته مقاومت ته د  
 زرگل د کلاشینکوف کارتوس تمام شول . ته  
 هغه سره یوه شین گلي تمانچه هم وه خو په  
 هغې کښي صرف دوه کارتوسه وو .  
 ده په دا هومره جگړو کښي د لومړي  
 ځل د پاره مرگ محسوس کړ . وارخطا شو .  
 سترگي یې ته اوښکو ډکې شوې . پورته یې  
 وکتل او ته ځان سره یې وویل :  
 « ای خدایه ! د ورور تر لیدلو پوري خو مې  
 مه وژنه ! چې یوځل خو سره په خپل کور  
 کښي وځانډو او د مور ارمان پوره کړو . »  
 هغه په سنگر کښي لکه وزرماتی مارغه  
 بې هیلې بې اسرې پروت و . جنگ ادامه  
 لرله . دښمن ته هرلوري حمله کړې او د  
 شانگ لاره نه وه . هغه ته په زړه کښي دم

په دم مور او د هغي ارزو ، ورور او د هغه  
 گډ کور پوري شوي وروڼه ورتيريدل .  
 زرگل د همدې خورو - ورو يادونو او  
 ارزوگانو په دنيا کښې ډوب و چې ناڅاپه يې  
 خپل سنگر ته نژدې څه اواز واوریده .  
 غوږونه يې ځک ځک او داسې يې محسوس  
 کړه چې څوک د ده په لور ورروان دی . ده  
 څه کم يو ساعت ډزې ونه کړې . له ده سره  
 صرف د تمانچې دوه کارتوسه وو . هغه دا  
 کارتوس د دې د پاره ساتلي وو چې که  
 هرڅوک د ده د ژوندي نيولو د پاره راغلل  
 نو هغه به پرې وټي . کلمه شريفه يې وويله .  
 تمانچه يې را واخيستله . يوځل يې بيا  
 اسمان ته وکتل . له خدايه يې د ژوندي  
 پاتې کيدو خواست وکړ او بيا را روان سړي  
 ته ځير شو .

زرگل د ډزو په رڼا کښې د هغه د سنگر  
 لورته د راتلونکي سړي د سر د فلزي خوټي  
 رڼا وليده . د ده يقين شو چې هغه يې  
 ژوندي نيول غواړي . تمانچه يې په ماشه  
 برابره کړه . ده له ځان سره پريکړه وکړه  
 چې سم ځای ولگيږي .

سړی په ټټر را ښوښيده . دومره را-  
 نژدې شو چې حتی د تنفس اواز يې واوریده .  
 اوس يې په تياره کښې د فلزي خوټي شکل  
 هم لږ لږ معلومیده . د ده په زړه کښې



وربیره شوه چې که دا حل څنگه سر را-  
پورته کړي نو غاړې يا ټټر ته به يې وټي .  
او بالاخره چې مقابل لوري څنگه سر را-  
هسک کړ ، ده االله اکبر وويل او ډزې يې  
پرې وکړې . زرگل د هغه د وينو بهيدل  
محسوس کړل او ورسره سمدستي دا فکر  
پيدا شو چې ورمنډه کړي او له هغه ټوپک  
واخلي . خو په همدې شيبه کښې د بقاء  
غريزې يوه بله لار وروښودله او د  
ورولاريدو او ټوپک ځنې اخیستې پرځای يې  
له سنگره لاسونه وراورده کړل . هغه  
لگيدلی سړی يې تر سر ونيو د ځان خواته  
يې راکش کړ .

زرگل هغه سنگر ته راکوز او د هغه د  
اوږې د ټوپک په را ايستلو لگيا شو .  
لگيدلی سړی لا مړ نه و . زرگل ځنې ټوپک  
اخیستی او په سنگر باندې د دښمن د  
راختلو په انتظار و هغه په دې شيبو کښې  
د مرگي حالت سپاهي په وروستو سلگو کښې  
ډير بورنوونکی اواز واوریده :

« ظالمه زه ستاسې خواته درتلم اخر  
وټي ... »

هغه يوه شو چې مقتول يې روسي نه بلکې  
زرين او نصير په شان د بي شمېر افغانانو  
غوندي يو مجبور عسکر دی .  
زرگل نور جگړه او دښمن هير کړل . د



عسکر سړيې په خپل زنگون کيښوده .  
 عسکر مړ و خو ده لکه له ژوندي سره چې  
 څوک غزيرې ، هغه مړې مخاطب کړ :  
 « باور ولره دومره درباندي خوا بدي يم لکه  
 ورور چې مې وژلي وي ! »  
 د هغه توده وينه د زرگل په ځنگانه  
 بهيدله . زرگل د تيارې او جگړې په زړه  
 کښې د ليوونو په شان له شاوخوا بې خبره  
 ناست و .  
 مهاجمه قوه په شا لاره . جگړه ختمه  
 شوه خو دی پرې خبر نه شو . هغه خپل  
 وژلي دم په دم په تندي او مخ ښکلاوه او د  
 هغه په مخ او تهر يې پوست لاس را تيراوه .  
 د هغه بارخوگان را وتلي وو .  
 تياره ورو - ورو کميده او دی پوهيده  
 چې زرین يې وژلي دی . د مهاجم توره شپه  
 پای ته رسيدله او ورځ ، يوه ډيره غم لړلې  
 ورځ پيل کيدله .

لاهور د می ۱۶ / ۱۹۸۸ کال





۱۵ روپی  
سید حسین ہاشمی

بیہ :  
کمپوز :

ساره بادونه د بناغلي  
غضنفر د لنډو كيسو لومړني  
مجموعه ده . دغه كيسې د  
گمونسټانو او د روس د  
بنگيلاک په وړاندي د  
افغانستان د مقاوم ملت د  
مبارزو او جگړو د دغو مبارزو  
په تودو شيبو کښې د را لويو  
شويو نسلونو او گرگټرونو د  
هجرت د چاپيريال د بيلا بيلو  
ارخونو او دا ډول د ځينو نورو  
پيښو په اړه موضوعات په  
داستاني ځولي کښې را نغاړل  
شوي دي . په دغو كيسو  
کښې د جهادي گرگټرونو  
رواني اړخونو ته د دقيقه  
پاملرنه شوې ده .

د ناهيد کتاب خپرولو مؤسسه



**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)  
Ketabton.com: The Digital Library**